Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIхета!

Серлоло

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера дениз ★ ШИНАРА, 12 МАЙ, 1987 ШУ. ★ № 57 (7403). ★ Мах 3 кеп.

ДАИМ ДАХАРГДА ТУРПАЛИЙ ДЕНАЛЕ ГIУЛАКХАШ!

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюрос аргIанарча заседане къахьегамхошкара КПСС ЦК ухача письмоех а, парте XXVII съезда, КПСС ЦК январски (1987 шера) Пленума решенеш кхоачашъеш беча практически балха хьакъехьа цар тийнна предложенеш чакхъяхара де дезарех а дола дош дийцар.

Раьза а болаш белгалдаькхар, коммунисташа, парте боацараша цхьа барт а болаш общественни вахара ерригача сферашка перестройка яра, экономически отношенеш эргаьхьа тоаяра, демократи, гласность, критика, самокритика дегIакхувлара парте никъ хьаллоацалга. Дукххача письмошка перестройка теоретически, практически дешаех шоашта хетараш дувц, кердача хьалашка беча балхах дикагIдола масалаш кхувл, гIулакхаш тоадарах йола хьадда предложенеш тел. Цунца цхьана долаш долча кхоачамбоацарех, дисциплинен порядоки телхаяра фактех, критика теIаярах, чакхдоахача хувцамашта духьале ярах хоамаш деш дола письмош а кIезига дац.

КПСС ЦК-с лакха мах бу къахьегамхоша перестройка яра бола парте никъ хьаллоацаш хилара, иштта цар лакха политически, къахьегама хьинар советски общества массе а оагIорахьарча прогресса хувцамаш деча юхаяргIйоаца лоархIамегIйола гаранти санна а лоархI. КПСС ЦК отделашта, министерствашта, ведомствашта, моттигерча партийни, советски, боахамий органашта тIадиллад къахьегамхоша телаш йола предложенеш практически кхоачашъяра чIоаггIа теркам тIаухийталга, иштта хьалхадаькхад КПСС ЦК хургйолча Пленума кийчо еча процессе цу предложенеех бизза пайда эца безилга.

Политбюро хьажар 1986—2000 шерашка халкъа эша товараш арахецара, гIулакх ду сфераш дегIакхувлара Комплексни программа кхоачашъяра леламга. Белгалдаькхад, цу программа цхьадолча лостамех йола заданеш, из кхоачашъярца дувзаденна дола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета соцамаш лерттIа кхоачашца деш хилар.

Партийнни пачхахьалкхени органашта хьалхадаькхад тIехьадисар дIадаккхара де дезараш тIаэца дезалга. Бахача наха лаьрхIа товараш арахецача план кхоачаш ца яьча министерствай кулгалхошка хьалхе а дIахойт уж тайпара товараш арахецара лаьрхIа боарамаш Iалашдара уж персонально бехктокхаме болга. Министерствай коллегей, партийни комитетий теркам тIаэзаб, товарий ассортимент а, дикал а овлангара тоае езаш хилара, уж кердадахара темпаш сихъяра, дунен боарамга хьежжа дукхагIа изделеш арахецара тIехьара надрай бехктокхам лакхбе безаш хилара.

Могадаьд дерригача доакъой предприятешка цар керттерча деятельностага хьежжа доацаш маьхах ду гIулакхаш дегIакхувлилга, из деш чуIеча фусамашта ремонт яра, уж хьалъяра, автотехобслуживани яра, туризмаи экскурсеиштеи, физически культураи спортеи гIулакхашта къаьстта теркам тIа а озаш. Иштта хьалхадаькхад, бахача наьха индивидуальни къахьегама деятельность шеръелга, халкъа боахаме эша товараш хьадеча, иштта гIулакх дара сфере кооперативаш хьаелга.

Декхар оттадаьд торгующи организацей болх кердача боахама механизма ларда тIа хувца, цар промышленноста еш йола воздействи чIоагIъе аьнна, из ду дукхагIа продукци арахецара, изделей ассортимент а дикал а тоаяра, йолаш йолча резервех бизагIа пайда ийбайтара, къамаьл а доацаш розничнии товарооборота план кхоачашъяра, общественни кхачан организацей болх дикагIча оагIорахьа тоабар духьа.

Теркам тIаэзаб баха нах товарацщен гIулакхащщен Iалашбара, ахчан доходий, расходий сбалансированноста тIехьара моттигерча партийнии советски органий лоархIами бехктокхами лакхбара. Хьалхадаькхад, шийтталагIча пятилетка заданеш, комплексни программа цунца дувзаденна партеи правительстван соцамаш кхоачашделга Iалашдеш дола товараши сфера гIулакхаши приоритетно дегIакхувлилга планашка теркалде дезаш хилар.

Заседане хьежар ВЛКСМ XX съезда итогашца дувзаденна кагирхошца беш бола болх дIахо тоабе безаш хиларах долча дешага. Политбюрос лакха мах бир съезда, комсомола хинна а ца Iеш, пхьабакъда, ерригача советски обществана йоккха политически событи хиларах тарра Съездо къаьгга хьахьекхар КПСС-а мохк социально - экономически дегIакхувлилга сихдечара никъ кагийча нахеи мехкарашеи бизза хьаллоацаш хилар, къона ноахал перестройка яра юкъарча балха кхы а хьинарегIа дакъа лаца гIерташ хилар, социалистически демократе кIийлен тIа общественни вахар тоадеча хьалда дакъа лаца из кийча хилар. Раьза а болаш белгалдаькхар, комсомоло юха а парте идеалашта кIоарга мутIахьа хилар хьахьекхалга, цун гаргтара гIончеи тешшаме резерви хулгах бола ший лакха лоархIам чIоагIбир.

Партийнии комсомольскии организацей теркам тIаэзаб вай вахара ерригга оагIонаш революционно кердайоахача, экономика овлангара перестройка еча, Iилма-технически прогресс еча, классови марксистско - ленински позицешкара общественни явленеш тIаэца а цар мах бе а ховргдолаш кагирхошта ихетам луча тIехьарча къовсаме комсомола юкъехьош дола дакъа дIахо а лакхде эшалга. Хьалхадаькхад кагирхошта къахьегама, идейно - политически, нравственни, тIема-патриотически, интернациональни кхетам балара дешаш масса йолча партийни, советски, пачхахьалкхени, общественни организацешта шоай хьалхарча аргIанарча а, хIара дийнахьарча а йоакхонех лархIа дезалга.

Хьалха тIаийцача решенешта тIахьожам лоаттабара порядке предприятейи организацейи духхьалара бувзамаш дегIаахара, Советски Союза СЭВ членийи мехкашца цхьана предприятеш, дунен халкъашта юкъера объединенеш, организацеш хьаяра балха хьалага хьежар. Хьалхадаькхар, вIаши гIулакхаш леладара керда формаш юкъейоалаяр, ма могга производства специализацин кооперацин дегIакхувлача наьъкъашка масштабаш шеръяраи, социалистически содружества пачхахьалкхенашца экономически Iилма - технически вIаши гIулакхаш леладара динамичность дегIайоалаяраи боккха лоархIам болаш долга.

Балха хьинар айдара, кердача интеграционни формай доазошка вIаши гIулакхаш леладара механизм тоаяра, эггара хьалха планировани яра, маьхаш оттадара, материально - технически Iалашо яра дешаех дола де дезараш белгалдаьхад. Белгалдаькхад кадраш, специалисташ кийчбар, цар квалификаци лакхъяр арахьара экономически деятельноста эффективность лакхъечара партийни влияни чIоагIйир чIоагIа лоархIаме долга.

Политбюрос могайир М. С. Горбачева Французски компарте Генеральни секретарацца Ж. Маршеца хиннача вIашагIкхетара итогаш. ВIашагIкхетарах КПСС-ен ФКП-ан вIаши леладу гIулакхаш дегIакхувлача лоархIаме этап а, машара, демократена социализмана тIехьарча къовсаме шинна парте керда никъ хьахьокхар а хилар. Белгалдаькхар, СССР-ен Францен вIаши леладу гIулакхаш дегIакхувлачара КПСС-ен ФКП-ен юкъара безам из европейски дунени политика лоархIаме звено санна лоархIаш хилар. Советски французски коммунисташ моллагIа новкъарленаш духьала йоллаше, тIехь тIайоагIача хана шин мехка юкъе хила езача, вIаши пайдане йолча отношенешта тIехьа хургба, советски французски халкъаша дIа-хьа яхар кхетадара, цар доттагIала новкъостал дергда.

М. С. Горбачева, Э. А. Шеварднадзе Мексика кхыча мехкашцарча гIулакхий министраца Б. Сепульведаца хиннача переговорий итогаш, дунен халкъашта юкъе кхерамзле хилийтара, герз дIадаккхара, дегIаахара, кхоххама кхераме очагашта регулировка яра, Малхбузен полушаре боккхагIбарех болча цу мехкаца цу дешай хьакъехьа дIа-хьа дийцар, хIаьта иштта шин оагIонна къахьегара даькъе шиинена а аьттув болаш а тайп-тайпара керда таронаш хьаеллалга чIоагI а деш.

КПСС ЦК Политбюро заседане иштта чурчеи арахьарчеи политика кхыдолча дешашка хьежар.

Цхьаькха памятник

Шерра дездир Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша Сийлахь-йоккхача Коталон цIей

ДIадахача шоаттдийнахьа Йоккхача АтагIе яхача юрта гаьна доаццаш лаьттача 219 авиадивизе летчикий вежарий каша тIа керда памятник хьадийллар. Йоккха кIийле а яь, укхаза дIаоттаяьй бокъонца йола самолет. Хеталу из хIанз-хIанз гIатта йоаллаш санна. Каша тIа йоккха гранитни плита латт, цу тIа дIаязъяьй тIем тIа вийнача бIаь шин летчика цIераш.

Памятник хьаделлача баьхкабар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь В. К. Фотеев, НГIАССР Министрий Совета председатель М. А. Керимов, кхерамзлен пачхахьалкхен комитета председатель П. М. Архипов, кхыбола новкъостий.

«Цхьаккха вицвеннавац, цхьаккха дицденнадац!» — иштта я советски наьха лозунг. Шераш дIа ме ух чIоагIагIа ца хуле, кIезиглац халкъа ший турпалхощара безам, дог-уйла. Дукха дика дешаш аьннад 219 авиадивизе летчикех. Уж ба Грозненски мехкдаьтта промыслаш дIалаца гIерташ чугIийртача фашисташта духьала лаьттараш. Цу хана моастагIчун тIема машинаш дикагIа яр вайчарел, цхьабакъда, из кхоачам болаш дацар котало якхара. Са дехка денали къонахчали эшар. Из вай летчикашкара даккха йиш яцар.

Памятник хьаделлача дакъа лаьцачарна юкъе бар 219 авиадивизе летчикаш. Зизашца. моаршалца тIаийцар уж юртарча наха, дешархоша.

Дог тохадолийташ дар 219 авиадивизе летчикех митинге дийцар. Сигала моастагIчунга совле ца йоаккхийташ, чакхбаьннача ший новкъостех дош аьлар вай мехкахочо, летчика - истребитела, отставкерча подполковника Имадаев Ахмед Джемалдиновича.

Грозненски машиннаькъа № 106 йолча школа завуча-организатора Т. М. Колбасинас дийцар шоай школа хьехархой коллективои дешархошеи авиадивизе музея экспонаташ вIашагIтохаш баьча балхах. Цар из болх дIаболабаьбар кхойтта шу хьалха. Цу хана вежарий каша тIа аламбекъа мара латтацар. Дешархоша гулдаьд дукха документаш, сурташ, газеташ, журналаш, книжкаш. Цар дувц авиадивизе турпалча наькъах.

ТIемеи къахьегамеи ветерана Йоккхача АтагIе вахача, дукхача Даьхен совгIатий кавалер волча Х. Бердукаева дийцар советски халкъий дохаргдоацача интернациональни доттагIалах. Цо лоаман бердо мо соцабаьб фашистски бIехал.

ТIема ханарча ший а ший новкъостий а вахарах лаьца дош аьлар ветерана И. В. Божкос. Цо а цул тIехьагIа къамаьл даьча тIема ветерана Ф. С. Курнышева а массане теркам тIаэзар памятникаш лораде а цар йоакхо е а езилга. Сийлен моттигаша доккха новкъостал ду къона тIехьа патриотически интернациональни уйлаш йолаш хьалкхеяра.

Митинге дош делар къоначарна а. Памятника юхе декар Афганистане интернациональни декхар дизза кхоачашдарах ЦIеча Седкъа орден еннача бIухочун Р. Денильханова, хIанзчул тIехьагIа эскаре гIулакх де ваха везача М. Исраилова къонабараш даьй традицешта, гIулакхашта мутIахьа хиларах, цар никъ дIахобахьа уж кийча хиларах дола дешаш.

Гулбеннараша тIем тIа байннарий сий деш йист ца хулаш латташ минут яькхар.

Х. МАМАЕВ,
историн культуран памятникаш лорадара Ерригроссийски общества республикански совета бехктокхаме секретарь.

ТIЕМ ТIА ЛИЙГАРИЙ СИЙ ДЕШ

Коталон ди — массаза санна укх хозача бIаьстан деношка дена хьаэтттар вай лаьтта. МоастагIчоа духьаллаьттача, тыле къахьийгача миллионаш болча наьха цIераш дагайоха цIей. Царна юкъе я эзараш - эзараш болча Нохч-ГIалгIайчен къонгийи мехкарийи цIераш а. Таханарча ноахалаша сий деш йоах уж.

ИйслагIа май — Сийлахь-йоккхача Коталон ди. Iуйре. Нохч-ГIалгIайчен столице город Грозне тIем тIа байнарий сийна даим йоагача цIера Мемориала йисте венокаш яхкар духьа дукха нах гулбелар.

Даим йоагача цIера йисте Iойохк КПСС Грозненски горкомагареи горисполкомагареи, профсоюзий областной советагара, комсомола обкомагара, Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветеранашкара, Грозненски гарнизона бIухошкара, социалистически яхье котбаьннарашкара венокаш.

Сийлен ха тIа латт Грозненски гарнизона бIухой, дешархой, КПСС Нохч-ГIалгIай обкомагара, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиумагареи Министрий Советагареи венокаш ехкар КПСС обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова, НГIАССР Министрий Совета председатела М. А. Керимова, КПСС обкома секретараша В. И. Дмитриенкос, Е. В. Тумсоева, республикерча кхыболча кулгалдеча болхлоша.

Гулбеннараша сий дир Даьхен кортамукъале бахьан, дерригача дунен тIа машар оттабар бахьан шоай вахар дIаденнарий — йист ца хулаш латташ минут яькхар.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Ветеранаш къалуш бац

ДIадахача пIаьраска дийнахьа ТIой-Юрта Совета исполкома цIенна юххерча скверике дукха нах гулбенабар. Царна юкъе ба тIема а къахьегама а ветеранаш, механизатораш, хьайбаш леладераш, хьехархой, школьникаш. Уж вIашагIкхийттабар Сийлахь - йоккхача Коталон ди дезде.

ГIандаш тIа Iохайша багIа Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа фашисташца майра лийта бIухой. Уж ба АрчаковгIар Хасолтеи Жабраьилии, КартоевгIар Ювнаси Махьтии, Осмиев Татре, Аушев Яхьъя, Кодзоев Рашид, Албаков Махьмад, Яндиев Бахьаудин, Горбаков Мартазкъа, кхыбараш. Малхо къегаю цар наькха тIа яда тIема орденаши медалаши. ТIом чакхбаьнна шовзткъеи шиъ шу даьннадале а, къоанал юхе ца яйташ, хьинаре къахьегаш ба уж. Царна юхе дIаэтта латт цар эстафета таханарча дийнахьа дIахохьош бола кагий нах.

Царех цхьабараш Советски Эскаре гIулакх а даь цIабаьхка ба, шоллагIбараш баха кийчлуш ба. Афганистане шоай интернациональни декхар кхоачаш а даь, цIабаьхкаб Теркакиев Жабраьил, Гадиев Хаматхан, Гасаров Iаддал - Хьамид, Арчаков Ваха, Беков Рашид, Кодзоев Рамзан. Хьалхарча кхаьннена еннай «За отвагу» яха медалаш.

Коталон цIейца ветеранаш даькъала бувцаш, кагийча наха кхетам луча, общественни гIулакхашка массе хана хьалхалатташ уж хьабахкарах доккха баркал оалаш къамаьлаш дир совхоза парткома секретара Батыжев Хьасана, юрта Совета исполкома председатела Зурабов Ахьмада, школа хьехархочо Кодзоева Розас, кхыбараша.

ТIемеи къахьегамеи ветераний цIерагIа къамаьл дир Арчаков Керама Хасолта. Цо аьлар:

— Советий Iаьдал оттача шерашка шоай са ца кхо деш лийтарех ба ТIой-Юртареи Долакха-Юртареи нах. Германски фашизмо тIом хьоабича а, шоай денал дIахьекхад цар. Афганистане болаш шоай даьй традицешта тешаме хилар вай кагий нах а. Аз доккхал ду из иштта хиларах.

Юкъерча школа дешархоша ветеранашта хетадаь дукха иллеш даьхар, халхараш дир. ВIашагIкхетар чакхдоалаш Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа дакъалоацаш хиннача юртахошта маьхера совгIаташ делар.

Доккха цIей а хинна чакхдаьлар из вIашагIкхетар.

С. АУШЕВ.

ЯХЬА ДНЕВНИК

ЛаьрхIар кхоачашду

Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце 70 шу дизара баха ма боаггIара накъабахара, яхье баьннача Карабулакски химически реагентий завода болхлоша пайда ийбу балха ханах, къахьегамеи исполнительски дисциплина телхаелга дIадаькхад, дукхагIйолча участкашка шинкхаь сменагIа болх белга вIаштIехьдаькхад. Цудухьа укх шера шоаш тIаийца декхараш толамца кхоачаш а ду.

Дика чакхбаькхар цар дIабаха биъ бутт. Пачхахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа маьхалъяькхар 380 эзар гаргга сом мах бола продукци. Шоай потребителашта договорни декхарех поставкаш яра план а кхоачашъяьй завода болхлоша.

Къахьегама овсарле лакхъяра тIаийца хинна социалистически декхараш а наьха санна тIехкхоачашдаьд. Духхьал из лакхъяра чотагIа хьаеш я предприяте планал совгIа ара мел хецаш йола товарни продукци. Продукцега дIабода мах лохбарах укх шера завода болхлоша кходаьд пхийтта эзар сом. Шоаш хьа мел еш йола продукци дикеи тIехдикеи мара хилийтац цар.

Къаьстта дика болх беш я Коломыцев Александр Дмитриевича кулгалдеча химически реагентий цеха коллектив.

Деша дай бац

Пятилетка шоллагIа шу — Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дуза шу къаьстта дика болх барца белгалдаккхара доккхий декхараш тIаийцад Назрановски трикотажни фабрика болхлоша. Цар дош деннад пятилетка хьалхарча шин шера задани 7-ча ноябрга кхачалехьа кхоачашъе, къахьегама овсарле плачагIа лаьрхIачул ши процент лакхъе, арахецача продукцега дIабода мах ах процент лохбе, пхийтта керда издели арахеца йолае.

Чакхбаьннаб юбилейни шера хьалхара биъ бутт. Мишта кхоачашду трикотажникаша шоаш тIаийца декхараш? ХIанзалца баьча балха итогашка хьежача гуш да уж царех лоархIа ца белга. Нормативно-цIена продукци арахецара даькъе тIадиса пачхахьалкхен декхар ворхI эзар сома маьха да.

Къахьегама овсарле лакхъяра план 92 процент мара кхоачашъяьяц цо. Арахецача продукцега дIабода мах лохбара пачхахьалкхен план а кхоачашъеш яц. Дукха моттигаш нийслу тегача барзкъашта юкъе брак йолаш. Шоай договорни декхарех фабрико дIа ца йоахьийташ йисай 88 эзар сом мах бола продукци.

Фабрикера Балхаева Лидфа, Аушева Марем, керте латтача хIамаш тегача цехийи Сайфутдинова Альмирас кулгалдеча барзкъаш доахача цехеи коллективаш тIаийцача декхарех меттел, пачхахьалкхен планах а лоархIаеш яц. Цхьаккха бригада а яц укхаза план кхоачашъеш.

КХАШКАРА БАЛХАШ

Хьувкъадергда

Доккхай да укх шера Малгобекски района М. Горьке цIерагIча совхоза кхаш леладерашта хьалхашка латта декхараш. Цар дош деннад Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа пачхахьалкхена юрта боахама продукци дIаялара карарча пятилетка шин шера план е.

КIаи мукхи 2330 гектара тIа дIабийнаб цу боахаме. Цун кулгалхой раьза болаш дика дегIабоагIаш латт из хIанз.

ЛеррагIа дIахьо совхозе комплексно окультуривани яра балхаш. ХIара гектара тIа 50 тонн органически, итт-итт центнер минеральни удобренеш а тайса, 220 гектар кийчйир соахка. Массе хана санна а доацаш, хьалхагIа минеральни, тIаккха органически, цул тIехьагIа юха а минеральни удобренеех тIоа бохийт.

— Атта болх бац из, — дувц совхоза директора Х. Бузуртанова. — Цудухьа хIара шера цу тайпара кхаш тоаде кIезиг - кIезига мара карагIдалац. Цига дIайийна культура, къаьстта а ялат, дуккха а дикагIа хьуэкъ. Соахка иштта тоадаьча 40 гектарах хIаранена тIара 37 центнер ялат даьлар. ДIадахача шера гурахьа окультуривани яьча цу дерригача лаьтта интенсивни технологегIа ялат дIадийра оаха.

Боккха теркам тIабахийтар совхозе бIаьсти ювча культурашта лаьтта кийчдара а. Из зяба оахача хана, хIаьта Iай, минеральни яраш йоацаш, 14.4 эзар тонн органически яхкар, план 8 эзар тонн йолаш.

Лаьтта, техника, фу ший ханнахьа кийчдаро вIаштIехьдалийтар бIаьстан юххье юв культураш а толашагIа йолча агротехнически хана дIае.

— Тхоай боахама хьаттатшка хьежжа, юртбоахама культураш дIаера планировани е бокъо еннай совхоза укх шера, — дувц Х. Бузуртанова. — ХIаьта хьайбаш Iангара дахара тоъал доакъар Iалашде ца могаш хало лов оаха хIара шера. Цудухьа доакъара культураш дIаюв кхаш шердеш да укх шера. Масала, гороxаца кен кхозза хIана бац, аьнна дукхагIа дIабийнаб оаха планагIа юххьанца лийрхIа хинначул.

ХIара шера дика хьувкъ генараш а. Масала, соахка хIара гектара тIара 12,7 центнер даьлар. Цудухьа цига уж укх шера бIаь гектар дукхагIа дIадийра, хьалха лийрхIа хинначул. ХIаьта кхаш леладераша дош деннад, план 12 центнер йолаш уж хIара гектара тIара 13 центнер чуя.

ХIанз берригга теркам сихагIа хьажкIаш дIаера тIабахийтаб совхоза кхаш леладераша. Индустриальни технологегIа уж дIаювш ба Белхароев Хьажбикар, Гандалоев Мувса, Даурбеков Мувса. Балха нормаш 130—150 процент кхоачашъю. Шин бригаде кхо бIаь гектарах хIанзле ши бIаь гектар гаргга дIайийнай.

— Ерригга а 500 гектар совгIа кхеергья из культура, — дувц Х. Бузуртанова. — Цунах Гандалоев ТIахира, Ваделов Дауда кулгалдеча шин бригаде кхо бIаь гектара тIа гибридни яраш. Уж подрядагIа лелае дIанийцай хIанз дIаювш боахкача механизатораша. Юхейисараш кхеергья Богатырев Руслана бригаде. Гибридни яраш хIара гектара тIара пхийтт - пхийтта центнер чуя дош деннад царна доал дергдолчар, план 11 центнер йолаш, хIаьта вожаш. планал дукхагIа пхи центнер йолаш — 30 центнер.

ТIеххьарча хана шерра юкъедоаладеш да цу боахаме наьха болх подрядагIа вIаштIехьбоаккхилга. Масала, лурчогIеи соахкеи 260 гектара тIа дIайийна хинна люцерна гина лаьрхIа дезала подрядагIа лелае шийна хьатIанийцад цIи хезача механизатора «Знак Почета» ордена кавалера Коригов Султана. Ший сесагацеи шин вIийцеи болх бергба цо.

Гина лаьрхIа люцерна лелаелга цу боахаме духхьашха дIадоладаь гIулакх да. Из чуэцара укх шера «Дон-1500» яха низ бола кхо комбайн лургйолаш я. Цар тIа болх бе Iомалуш Калиновски профтехучилище кхаь бетта болх баьча курсашка дийшар йоккха опыт йолча кхаь механизатора: Галаев Абуязита, Вебер Александра, Коригов Абдулазиза. Универсальни йолча цу комбайнаша ка болча ялател совгIа чуэц гина лаьрхIа дIайийна люцерна, генараш, горох.

Соахка план 400 центнер йолаш хIара гектара тIара 550 центнер доакъара свеклаш чуийцар совхозе. Хьайбаш Iангара дахара доккха новкъостал дир цар. ТIехьара расчет яьчул тIехьагIа дикка ахча ийцар дезала подрядагIа уж лелаьчар. Укх шера 60 гектарах 25 дIанийцай наха цу тайпара доал дара. ХIаьта ткъаь пхийтта гектар лаьрхIа вIашагIкхийттача подрядагIа белх бергболча бригадага дIаеннай. Цунна юкъебоагIачар дош деннад хIара гектара тIара нийс бIаь центнер доакъара свеклаш чуя, план йиъ бIаь центнер йолаш.

Шерра доаржадаьд хий тохилга а. Шин сменагIа болх беш я низ бола ДДА-100 яха догIан хьисапе хий тоxаш йола кхо агрегат. Уж лелаеча механизатораша ГалаевгIар Абуязитеи Мовлатгиреи, Келигов Мувсас ди дIадахийтац сменин норма 130—140 процент кхоачаш ца еш.

Иштта ерригга таронаш оарцагIъяьха къахьегаш ба укх деношка цу боахама кхаш леладераш. ХIаьта хIанз цар дечун мах хьувкъамо бергба.

М. ХАМАТХАНОВ.

ХА ЗЕХЬА ЙОАЯЦ

Шерра доаржадаь дIахьош да бIаьстан кхашкара балхаш Урус-Мартановски района Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Мичурина цIерагIча совхозе.

Йиъ бIаь гектара тIа шекара свеклаш кхеергйолаш я цу боахаме укх шера. Уж агротехнически толашагIа йолча хана дIайийна яьхай хIанзле.

Шекара свеклаш дIаювш ший шин вiIийца — Аслан-бекацеи Саламбекацеи къаьстта дика къахьийгар механизатора Шамшукаев Iамарбека.

Из культура лелаяра йоккха опыт йолаш ва Iамарбек. Цунах тешал деш ба соахка цо чуийца хинна хьувкъам. ХIара гектара тIара 378 центнер шекара свеклаш чуера цо кулгалдеча звенос, план 235 йолаш.

Дезала подрядагIа къахьегаш лелае укх шера ткъо гектар хьанийцай цо из культура. ХIаьта социалистически декхар тIаийцад хIара гектара тIара йиъ бIаь центнер чу а эцаш, пачхахьалкхенга из культура йохкара пятилетка кхаь шера план Сийлахь - боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа кхоачашъе.

ХIанз ялата хьажкIаш дIаювш ба совхоза механизатораш. Уж бIаь гектара тIа кхеергья укх шера. ХьажкIаш дIаювш боахкараштa юкъе яьржача яхье хьалха ба опыт йола Насаев Абдулрашиди Адуев Зайндии. Хьокхамашка диллача царел дукха тIехьагисац Осмаев СаIид а Махашев Лечи а. Массаза а балха нормаш тIехкхоачашъю цар.

Х. МАГОМЕДОВ.

ДЕПУТАТ КЕРТЕ ЛАТТА БРИГАДА

Тайп-тайпара хул наьха вахара кхел. Цхьабарашта сиха хьалохалац вахаре шоай йола моттиг, шийна деза гIулакх. Дего къоабалдергдола хIама лехаш хила мег уж. Иштточарех ва Сатуев Абдулла Сатуевич. Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза баьцадараш кхедеча бригадана керте латташ итташ шераш дIадахад цун. ХIаьта къахьега волавеннав из ший 16 шу даьлча Казахстане, Чу яхача станце машиннаькъа болхло а волаш.

— Диъ шера станце болх беш сона гучадаьлар аз сай къахьегама никъ лаьца ца хилар, — йоах А. Сатуева — са даьй ахархой болаш хьабаьхкаб. Са а безам латтар юртага, лаьттанга. 1952 шера со вахар «Таласский» яхача совхозе. Элтараш доаха жа леладу боахам бар из. Цунна дукха эшар доакъар. Ши уст белар сога. Пхе шера болх бир аз царца доакъар Iалашдеш.

Ше ваьча Комсомольски юрта цIавера из 1957 шера. ХIаьта из саг йоалаяь, дезал а болаш вар. Ездовой волаш болх бе волавелар баьцадараш кхедеча бригаде. Цу хана шерчашта метта говраш яр цунга. Ишта болх беш волча хана зийр цо баьцадараш хьал мишта кхеду. Бригадира новкъостал де ваьлар къахьегам вIаштIехьбоаккхача. Цу тайпара гIулакх деш ши шу даьлча, Абдулла бригадиралла оттаву. 28 шу да цо бригадана кулгалду.

ХIама довзара тIаккхувш, заманца гIа баха ловш из хилара тешал ду дукха дезал а болаш, ханага диллача зIамига а воацаш волча хана Абдулла сайрийнарча школе деша вахаро. 1967 шера цо йистейоаккх юкъера школа.

— Дешар накъадаьлар сона массанахьа а, — йоах Сатуева. — Дукха деш аз специальни литература, агрономе учебникаш, газеташи журналаши. Сайна гучадаьнна баьцадараш кхедеча пайдане дар довзийт аз бригадерча наха, агитатор ва бригаде.

Цу дерригане а лакхйора бригадира авторитет, юртарча наха лоархIар из. Сатуев хадданза хийржав юрта Совета депутаталла, кхозза хержа хиннав Грозненски райсовета депутаталла а.

Депутат хиларах тарра Сатуев Абдуллас дакъа лаьцад Комсомольски юрта культура цIа, торгови центр, быта цIа, кафе еча, улицаши тротуараши тоаеча, асфальт буллача, хий дуллача.

Ший мел долча гIулакхашта юкъе хIанз цо керттера лерхI ший бригадаца мехка Кхачан программа кхоачашъяра юкъе ма могга дукхагIа дакъа лацарах. Цунна дага латт бIарччача шера баьцадараш кхедара план а.

Ткъаь итт шу хьалха тха колхозе болх беш яр баьцадараш кхеду кхо бригада, — яхаш дувц Сатуева. — Царга дар 30 гектар лаьтта. Гектара тIара 35 центнер баьцадараш даха задани яр. Цу бригадий юкъара план яр паччахьалкхенга 200 тонн баьцадараш дохка дезаш. Уж яр помидораш, нарсаш, кабуц. ХIанз духхьал тха бригадо доах цу хана доахаш хинначул ялхазза дукхагIа баьцаадараш, шозза кIезигагIа лаьтта а долаш. Мишта хьахиннад из? Из хиннад баьцадараш кхедерий говзал лакхъяларах, вай ханара дикагIйола техника, минеральни органически удобренеш хиларах, баьцадараашта хулача лазараштен зенне йолча садоаллача хIамаштен духьалара молхаш еттарах.

Укх тIеххьарча шерашка бригаде чIоагIа лакхъеннай къахьегама овсарле, боахам эргабаьннаб, наьха къахьега бола безам лакхбеннаб, шерра юкъеенай дезален коллективни подряд, хозрасчет, сиха дегIайоагIа бригада. Масала, пятилетка хьалхарча шера бригадо 59 гектара тIа хьалкхедир баьцадаараш, цул совгIа йиъ гектар хулача теплицашка а. План 11 эзар центнер баьцадаараш йолаш, 12 эзар центнер ехкар.

ХIара гектара тIара юккъера лоархIаш 203 центнер баьцадаараш чуийцар. ХIаьта шу а дера йIаьхъенна йокъал отташ. Бригадо колхоза елар 290 эзар сома доход. 18 эзар сома пайда. Бригада хIара члена выработка 4905 сом хилар, планагIа лаьрхIачул 1405 сом дукхагIа.

А. Сатуева йоах укх шера кхы а дукхагIа баьцадаараш хьувкъадергда. Ишта хургхиларга догдоахийт бригадерча дезала подрядаша доахача толамаша. Масала, Батриева Зайнапа, Кагиров Iаьлий, кхычар звеноша гектара тIара 430 центнер помидораш чуийцар, вешта аьлча бригаде юккъера лаьрхIача хинначул шозза дукхагIа. Цунга хьежжа шозза дукхагIа да цар алапи а. ВорхIнех хIара бетта юккъера лаьрхIа бригаде болхлочоа 257 сом кхаьчача метта З. Батриевайи А. Кагировен звеноашкарча болхлочунга 570 сом кхаьчар.

Дика алапи кхаьчар теплинчницашка Солтмурадова Розайга, Махмудова Лиманега, Дагаева Хазанга, Магомадова Зинайга, Асхабова Айзанага, кхычарга. Царех хIаране юккъера лаьрхIа бетта 300 сом алапи нийцар.

Ишта цар а вокхар а алапи лакха хиларо айбаьб кхычар къахьегара бола материальни безам.

Бригаде хIанз вIашагIтеха 63 дезала звено я. Февраль бетте а йолаелар уж рассада кхее. Полиэтиленови пленка тIатехача теплицашка хьалкхейир помидорийи нарсийи рассада. Из хьалкхейир опилкаши кхалажи эвьча Iаьржача лаьтта. Из хьийхадар царна Аргунски опытни станце болхлоша. Шелалах лораеш ча тIадуллур, ханханнахьа хий тохар, подкормка йора.

— ХIанз тешшаме оалалургда тхога май бетта Грозне бахача наха нарсаш йолалургья, цул тIехьагIа помидораш а, — йоах бригада учетчицас Баймурадова Асета. — Уж хургья шиъ ахи эзар центнерал кIезигагIа йоацаш. Уж яргья 4 гектар хулача теплицашкара. (30 шу хьалха 120 гектара тIара ши эзар центнер мара яьннац).

Вешта кхай тIа а чIоагIа хьувкъаду цу колхозе баьцадаараш. Механизатора Бакаев Садыка, кхыча трактористаша органически минеральнии удобренеш кIал а йохийташ 60 гектар лаьтта аьхар, культурай дикагIдола ги дIадийр цу лаьтта. Хий дулларгдола техника кийча я.

Хьинарах виза ва Сатуев Абдулла. Цо дега чухь къоабалъяь хьанийцай перестройкен дегIаухилга сиxдара режими. Цо доккхийча толамашка юг ший бригада.

— Са беррига новкъостий кийча ба пятилетка шин шера план ханал хьалха кхоачашъе, паччахьалкхенга дукха баьцадаараш декха Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара юбилей белгалдаккха, — аьлар Сатуева дукха ха йоацаш харжархошца ше вIашагIкхийттача. Из дара мел эшар долаш да: царех керттера хIама хьадара наьха безам а болаш.

Балха говзал, из вIаштIехьбаккха хар дика довзаш ва А. Сатуев. ХIаьта шийна карагIдаьнначох кхоачамбеш из цIаккха а хиннавац.

Дуккхача шерашка вай обществана болча пайдана хьаьнала къахьегарах, общественни вахара юкъа дизза дакъа лоацаш хиларах цунна деннад Даьхен деза совгIаташ — Къахьегама ЦIеча Вайракха, «Знак Почета» орденаш, Ленински юбилейни медаль, дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Сийлен грамота.

М. ХАМЗАЕВ.

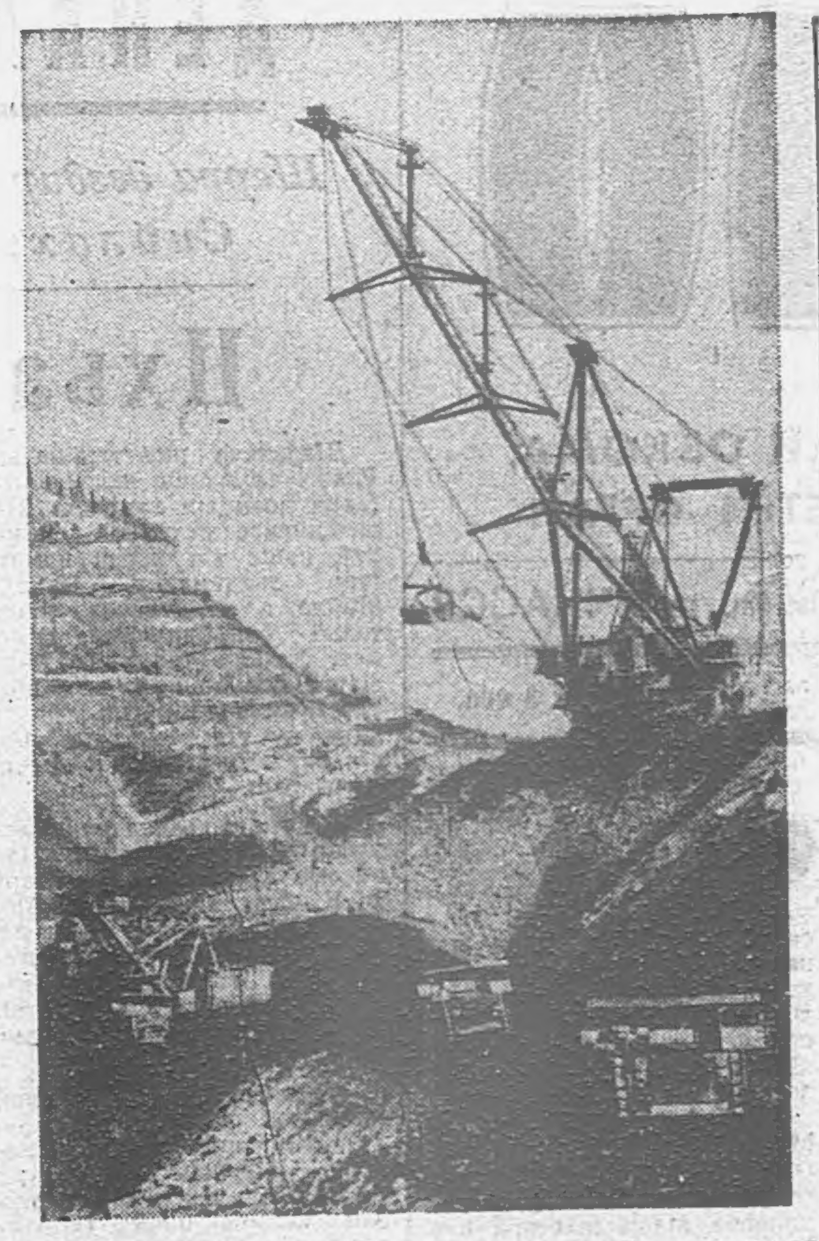

КЕМЕРОВСКИ ОБЛАСТЬ. ДIадахача шера балха итогех «Кемеровоуголь» яхача производственни объединене «Сибиргинский» разреза коллектив КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх а луш СССР ВДНХ Ерригсоюзни Сийлен угла тIа йихьай. Разреза проектни мощностал дикка тIехбаьннаб горнякаш 5 миллиони 948 эзари тонн кIор а баьккха. ХIаьта укх шера а коллективо хьинаре къахьег, кIор боаккхачареи кийчон балхаш дечареи темпаш лаьгI ца еш.

СУРТА ТIА: «Сибиргинский» разрезерча кIор боаккхача забое.

А. КУЗЯРИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

РУЗКЪАН КХОМ БЕ IОМАЛУ

Вай каст-каста оал: «Да хила веза». Малав ишта цIи йоаккхар? Из оал рузкъан кхом бечох, порядок, ший гIулакх дезачох, лоархIачох. ДIадаха Iа хала дар хьайбашта цхьадолча боахамашка, шоай ханнахье доакъара йоакхо ца яр бахьан долаш, Кхыча тайпара да хьал Грозненски района 1 Мая цIерагIча колхозе. Колхоза правлене председатела А. Малича дувц.

— Тха боахаме дукха хIама даьд доал дара экономически методашца довлара. ВIашагIъеллай доакъар кийчду шиъ хозрасчетни бригада. Царна алапи язду даь холаши силосни кIоагаши лаьрхIа а доацаш, кийчдаьча доакъара единицашка хьежжа. ЛоархIаме яц тоннаш а йсацаш, доакъара колорийность, цун чам.

Укх шера хьалхарча кварталe план 500 тонн йолаш паччахьалкхенга ехкар 60 тонн дукхагIа шура. КIезигагIа хIама дIа а дохийташ, дукхагIа шура яккха Iомалу цу боахама колхозхой. Юкъейоалаяьй лимитно-чекови система. Цифрашка хьежача гучадоал хIама кIезигагIа дIа мишта дохийтаргда, шура яккхарга дIадодар дох мишта дергда.

Перестройкен кадраши вIашагIйоалла цхьа зIи я, массе а гIулакхашка толам баккхар тийша да вай кадраща беча балхах.

Къахьегам вIаштIехьбаккхара прогрессивни формаш, хозрасчет юкъейоалаярца вахаро ше дIабоах къаьнача знанеех пайда ийбеш бола болхлой.

Таханарча дийнахьа колхоза ерригача участкашка болх беш ва лакхера образовани йола 8 агроном, 9 зоотехник, 3 экономист, 3 инженер. Бакъда, хIанз хаттар отт хьанах тийша дIалургья бригада, участок, аьнна. Дуккхача шерашка кулгалхой - практикаш мегаш бар тхона. Царех хIаране цIена болх бора, фуннагIа даь а план кхоачашйора. Финансови хьокхамаш дацар хIаьта бухсоццаш хьахулаш дар.

Бакъда, тахан вахаро хьалхадоах къаьнача тайпара болх бе йиш йоацилга. Укх шера доладелар тхо цхьайолча участкашка кулгалхой-практикаш лакхера образовани йолча специалистащца хувца. Юкъерча звенон кулгалхой гуччахьа харжа доладелар тхо юкъарчая доаццаш коллективашка. Тха я специалистий резерв, цу нахаца оаха хадданза болх бу.

ХIанз тха боахаме ерригa участкаш практически коллективни подряда тIа яьха я. 105 сагах латта шурий комплекс цхьана болх беш я. Долалуш санна хала доацаш болх бе доладеннад, нах теркам тIабохийташ Iомае баьннаб система, хIаранена хов ше сенна бехктокхаме ва. Балха тIа вIаштIехьдоацаращца принципиальни гIулакх леладу, дукхагIа хьадеха баьннаб кулгалхошкара.

Хан-ханнахьа итогаш ю социалистически яхьа. Белгалдоаккхаргда аз хIара на гIулакх массаза ду сагота хул хьо, хIана аьлча, хьа кулгалхочун, отчет яла ма езий коллективана хьалхашка. Нахаца къамаьл де волавелча цу сахьата гу хьона хьай динза дисар а гIалат а, специалисташа чакх ца доаккхаш дитар. Цо хьалхьоаву, декхарийла а вожаву. Укх шера беррига кулгалхой бригадни подрядана юкъебахаб, вешта аьлча цар алапи нийду бухсоццаш хьахинначох. ХIанз оаха тхоай оклада 80 процент нийду.

Оаха даь хинначул дукхагIа хIама де дезаш да тхо социальни дегIаахара планагIа а. Станце хьалъеш я массе тайпара паргIато а 50 квартира а йола поселок, бакъда, из йистеяккхара тIехьаювл. Бе беза болх кIезига бисабац, агропромстроя бехкагIа из сеца латт, из болх чакхбоаккхилга тIехьадувл цхьан ПМК-агара вокханга дIабалара дош къоастадеш доландаь. ХIаьта тха РАПО цу деша саготдеш яц, хьадда дола гIулакх дац.

Р. ИВАНОВА.

Нохч - ГIалгIай «Терек» яхача производственни мебельно - дахчан хIамаш еча объединене шоллагIча цехерча эттара дикагIйолча производственницех цаI лоархIаш я отделочница Имагожева Марем. Лаконаливной машина тIа тIехдика болх бе Iемай из. Цудухьа ший сменни нормаш даим 125—130 процент кхоачашъю цо. Овсаре къахьегарал совгIа цхьаккха тайпа даккха гIалат доацаш цIена болх беш хьайоагIарех я из. Ше къахьегаш йоллашехьа, сайрийнарча школе нийслагIча классе дешаш я Марем.

СУРТА ТIА: отделочница М. Имагожева

И. ПЛИЕВА сурт.

СССР Лакхехьара Совет сессешта юкъерча хана

Заседани дIайолаялалехьа сога хьаелар ден повестка тIа дувца оттадеча декшах материалаш чуйола йоккха папка. Тахан хьалхара пункт — «Къа ца хьегаш йоахача доходашцара къовсам чIоагIбарах» долча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указах Нохч-ГIалгIай АССР пайда эцара практиках. Заседани дIайолаяла кхы а ха яр, со кхоавир Нохч-ГIалгIайчен Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Боковен республика Министрий Совета председатела М. Керимовен оттаяь справка еша. Айса дийцар дага а латташ, ладийгIар аз Х. Бокова заседане тIехьагIа яьча докладага. ДукхагIа ла ме дувгIа шаьрагIа кхетадора тахан деш дола къамаьл безаме доацаш, доагIар цIенхаштта хьадехаш хургдолга. цхьаккха дича а хьагацар со ораторах...

Х. Бокова доклад чакхдаьлар укх дешаща: «Ма дарра аьлча, мероприятеш дукха е кIезига хилар дац керттера дар, практически результаташ я, хIаьта хIанзарчоа уж вIалла тхо раьза доацаш а я».

Из ишта кхетаде деза: хьинаре болх бу, кхоачамбоацараш бIаргагу, де мел доагIар даьдац, бехк ма баккхалаш... 5—10 шу хьалха увттаьча докладаш тIеи «справкаш тIеи» хиннар санна да хIана дувцар а.

Къа ца хьегаш йоахача доходашца Нохч-ГIалгIайче къовсам лоаттабара практика мишта я? Лоацца дувца хьожаргва со къамаьл даьча депутаташа — Казахстана Компарте Павлодарски обкома хьалхарча секретара П. И. Ерпилова, Краснодарски краерча трактористкас Е. Ф. Сысоевас (комиссе тIадилларай моттиге баха кIоаргга дош тохаш хиннаб уж), СССР Генеральни прокурора А. М. Рекункова, хIаьта ишта СССР чурча гIулакхий министра заместитела Н. И. Демидова хоалам боллаш зийначох, яьча замечанех, предложенех, выводех, дийцачох.

Республике ира а къоаста ца деш а латтача дешаех цаI да социалистически доалахье лораелга укхаза вIаштIехьа ца даккхар. Къаьстта во латт из агропрома системе, торговле, гIишлош хьалъеча, транспорта тIа. Укхаза ду зенаш миллионаш да.

Агропром. Соахка къоалаш дарах, недостача а расттаташ а хиларах 1 млн. 300 эзар сома зе даьд. ЦIенхаштта дола кхоачамбоацараш дукхагIча даькъе да Ачхой-Мартановски, Сунженски, Шелковской, Наурски, Советски райагропрома боахамашкен предприятешкен. Къа ца хьегаш доходаш яхара цхьа хьаст ба общественни хьайбаш леладеча учет во хилар. Колхозни, совхозни Iулашка бахача наьха хьайбаш леладу. Ишта, Надтеречни района «Минеральный» совхоза скотникаша юкъарча Iулашка лелабаьб шоай 1690 устагIеи 118 бежани. Халахете а, цу тайпара факт цаI хинна Iац.

КIезига моттигаш яц юрташка Советий исполкомашта, агропрома кулгалхоашта бIарга а гуш, бахача наха бокъо йоацаш лаьтташ дIа а лийца, къа ца хьегаш царех доходаш йоахаш. ЧIоагIа сагот а дайташ дола хьал эттад юртбоахама продукци хьанийеча системе. Заготовителашта кулг-кара дIател дукха ахчаш. Цо таро лу харцахьара гIулакхаш леладара, лочкъадаьр хьанийдара. Ишта, бахача нахагара тха хьанийдара боарам «тамашне» 46 процентага кхаьчар, бахача наьха доалахьа дерригача жех 18 процент мара хинна деце а.

Торговли. Паччахьалкхен а кооперативни а торговле шерра даьржад нах Iехабелга, тараз нийса ца озилга, кхыйола нарушенеш елга.

ДIадахача шера чурча гIулакхий органаша шозза дукхагIа гучадаьхад къоалаш 1983 шераца нийсдича.

Республика бытовой гIулакхаш деча а коммунальни боахаме а гучадаьха къоалаш а 50 процент дукхагIа да. Мах боацар дукха дезаш бараша сагага ца хоатташ, газови установкаш сетех дIахетт, бокъо йоацаш электроэнерги йоагаю, шоаш чубахача цIеноех доагIар дIателац. 1987 шера 1 январе Нохч-ГIалгIайче квартплатах хьа ца луш тIадисар миллион(!) совгIа сом дар.

Транспорт. 1986 шера гучадаьннад сагага ца а хоатташ шоашта хIама яккха паччахьалкхен транспорт лелаеш 1109 моттиг хиннилга, 1180 моттиг хиннай машинаш гараже дIа ца увттаеш, 226 — бокъо йоацаш бензин эцаш, дохкаш.

Массазара гIулакх а хинна дIаэттад приискаш елга, ца доагIаш алапеши премеши телилга (гIишлош яра Нохч-ГIалгIай управлени, «Агропромстрой», «Чечено-ингушводстрой» гIишлон управлени, кхыяраш).

Доккха зе ду кагийча къоалаша, кара хIама йоацаш чу ца болхачар. Из ишта долаш йола моттигаш — колхозаш, совхозаш, промышленни предприятеш. Къаьстта дукха — дулха, шурий, кхачан промышленноста предприятеш, укхаза бийдал дIалуш бараш Iехабеш, рецептураш а технологеш а телхаеш хьаю учете йоаца «излишкаш». КIезига моттигаш я цу тайпара нарушенеш яьрашта гIод теха, балхара дIабоахаш, премеш ца луш бита. Дуккхача предприятешка учети отчетности во лелаю, лорае еззача тайпара лораяц территори а кийчъяь продукци а (минторга, минбыта, респотребсоюза предприятеши базаши).

Къаьстта чоалхане хьал эттад къахьегама ресурсех пайда эцара. Болх бе йиш йола 100 эзар совгIа саг общественни производстве дакъа лоацаш вац. Болх ца бой а дуаш, молаш ба, во бахац. Из мичара ух, хьан чотах да?

Газетни отчете моттиг тааац депутатий къамаьла эмоциональность, эгIазбахар, из мишта кхетаде деза ца хар ше ма дарра хьахьокхара. Мишта нийсденнад из? Цу ден тIа мишта кхаьчад? Бахьанех а дийдар. Царех цхьадолчарех дувцаргда аз.

Паччахьалкхен чотах баха безам болчар леладер ловргдоацилга дIахайташ хьалаш хьадаьдац республике.

Моттигерча колхозий, совхозий, предприятей гIон долча боахамий резервашкей таронашкей хьежжа бахача наха кхачан продукташ лоаттаярах бола бехктокхам кхетабац советски а боахамий а кулгалхоша. Республика ше кхаббал продукци хьаяц: соахка укхаза хьачуденад 1500 тонн дулх, 106 эзар тонн шура, 35 эзар тонн коартолаш. 1986 шера 67 предприятех кхойттане кхоачашъяьяц халкъа эша товараш арахецара план, ара ца хецаш йисай 6 млн. 574 эзар сома маьхка продукци.

Лакха яц арахецача продукце дикал.

Кадрашцара проблема. ХIанз а дIадаьннадац болх бохабаь, кулга цIена боаца нах «номенклатурни» го а боахийташ, кхычахьа балха дIатIаахийтар.

Республикерча предприятей, организацей, ведомствай кулгалхой «лоархIабац» бийдала, материалий, кийчача продукце йиза учет а порядок а е рузкъа зехьа ца доадайтара ший ханнахьа тIахьожам лоаттабелга.

Болх во бу контрольно-ревизионни службаша. Ведомственни ревизораш — сакъердаме факт — кхозза дукхагIа ба минфина КРУ, болхлоел, хIаьта а цар гучайоаха нарушенеш массехказа кIезигагIа я.

СССР чурча гIулакхий министра заместитела Н. И. Демидова ма аллара, ледара болх беш я республика чурча гIулакхий органаш. Къаьстта во леладу цо бахача наьха цIагIара хIамаш лечкъаераш хьагучабоахилга. Тоалуш дац социалистически доалахье лечкъаярах дола гIулакхаш тохкилга а. Массаза а йис кхийтта дош — материальни зе бехке барий чотагIа юхаметтаоттаделга.

Полномочеш тоъам болаш яле а, халкъа депутатий Советаш республике йолча положене шоаш дай ба, ала йиш йолаш яц.

СССР Генеральни прокурора А. М. Рекункова выступлене тIара: «Правоохранительни органий системе дукхагIа дар ду моттийтара, отчета, ше ма дарра аьлча, законность чIоагIъяра а доацаш, шоашта отчет яра. ДукхагIча даькъе теркам тIа лоаттабу лоадам боацчоа, йоккхача масштабагIа бола хIама йоккха базархой, жуликаш, кхааш нийдераш теркама кIал боацаш бус. Шоай зуламеча гIулакхех цар дукха къайле ца йой а, къа ца хьегаш доходаш цар йоахилга гуччахьа дале а... Нийсхо е гIерташ къовсам лоаттабаь нах бехктокхаме эза хиларах а факташ я. Ишта, КРУ болхло нов. Зелимханов бокъо йоацаш балхара дIаваьккхавар, дуккхача учрежденешка а организацешка а хиннав из ше балха юхаметтаоттавелга дехаш, хIаьта а цох хIама хинна дац. Бакъдар хьатIа ца делийтара новкъостал деш хиннай республика прокуратура. Бокъонаш телхаечар даьр могийташ, принципиальность йоацаш хилар лохера лакхе кхаччалца даьржад республике. Кхоачамбоацараш мичча бесса даьха а къайладаха гIертаро кIоаргга овлаш хийцад...»

Ден повестка хьалхарча деша итог йир заседание дIахьош хиннача Союза Совета законодательни предположеней Комиссе председатела, КПСС ЦК секретара Г. П. Разумовске.

Республике беш бола болх, белгалдаьккхар цо, социалистически законность чIоагIъяра, паччахьалкхен а общественни а имущество лораелга тоадара, къа ца хьегаш доходаш яха таро луш дола бахьанаш а хьалаш а дIадахара парте дIадехачоа жоп далара цхьаккха дича а тоъам бе йиш йолаш бац. ГIулакхацара отношенеш овлангара денз хувца еза, хувца еза стиль, беррига кулгалхой бокъонца бола бехктокхам лакхбе беза, ишта ца дой позитивни хувцамаш хиларга дог даха дезац. Негативни явленешца, къа ца хьегаш йоахача доходашца лоаттабу къовсам леррагIа а эффективно а чакхбаха беза. Динза даргдоацар да хIанз латтача хьалий овлаш тохкилга, дIа мичара волавала веза къоастаделга? Къахьегамхошта кхетам хIана лац мичча бесса гулдаь а рузкъа вIашагIтоха гIертарашта духьала цар къовсам лоаттабергболаш? Майрра дIа хIана яржац гласность. Валха баха моттиг а йоацаш шортта нах хилча, вIаштIехьа хIана даккхац предприятеша шин, кхаь сменагIа болх белга, агропромышленни комплексе, бытовой гIулакх деча болх бе нах хIана таац, гIишлон организацеша планаш кхоачаш хIана яц? Ишта во хIана я социальни сфера — дукха моттигаш таац берий дошкольни учрежденешна, больницешка, поликлиникашка? Цу тайпара дола хаттараш дукха да. Парте дIа ма деххара объективни, нийса жоп далара шийна хьалхашка декхар ца оттадой, гIулакх денна хIама мо мара меттахьа даргдац, моттигашкарча органаша белга парти хьежаш йола болх дIабола а лургбац. Республика кулгалхоша йоагIаш йола выводаш е еза. Жоп лургдараш уж ба...

Къа ца хьегаш йоахача доходашта тешшаме духьале оттаяра кхы тIа де дезарий экономически, организационни, кхетама, правови мероприятеш оттаелга Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета тIа а дуллаш, соцам тIанийцар. Цхьа шу даьлча гIулакх мишта хувцалу юха цIаькха а хьажа лаьрхIар.

Депутаташа ишта ладийгIар «Винницки областа паччахьалкхен органаша малар дIадаккхарах дола законодательство кхоачашдарах» 1986 шера 14 феврале СССР Лакхехьарча Совета Президиумо тIанийца соцам кхоачашбарах йолча информацега а.

Винице кIезига хIама даьдац, хIаьта а хIанзарчоа ала йиш яц из болх тоъам болаш бу, аьнна. ДукхагIча даькъе беш бола болх доазув увттадар ба — кIезигагIа алкогольни малараш арахецилга, кIезигагIа уж дохкилга. Вай дицлу партеи правительстваси тIанийцача соцам тIа малараш дIадахара де дезачун бIарчча комплекстIанийца хиларах. МалагIа лоархIам болаш я культура, здравоохранене, просвещене, массови информаце средствай органаш? Винницки областера беча хоамага ладийгIача, цу лоархIаме гIулакхаца къахьегама коллективаша дакъа лоацилга лохденнад — чакхдаьннача шера менна балха баьхкараш кхоалагIа дакъа дукхагIа ба. Унзара воаккхаш йола фактI Областа 11 районе маларах «бIаргашка боад этта» даь зуламаш дегIадаьхкад. Алкогола духьала дола законодательство телхадерашта юкъе тIеххьарча шера кагирхой процент йийттанегара ткъаьннега кхаччалца лакхъеннай... Малари алкоголизми дIаяккхара, малар доацаш вахара хьисап хилар чIоагIдара йолча проблемас хьалха санна дIадех машар боацаш, леррагIа къовсам лоаттабелга.

Халкъа депутатий Винницки областной Совета исполкомагара, хьаддача министерствашкареи ведомствашкареи хьадийхад алкогола духьаларча законодательствос дIадехар къамаьл а доацаш кхоачашделга.

Р. АРМЕЕВ,
(Укх шера 6 мае арадаьннача «Известия» яхача газета тIара).

КЪА ЦА ХЬЕГАШ ЙОАХАЧА ДОХОДАШТА НИКЪ БЕХКА

Союза Советеи Къамий Советеи законодательни предположеней Комиссеша цхьана яьча заседанера отчет

Фуна хьажкIаш кхее

ШийтталагIча пятилетке юкъера лаьрхIача хIара шера 489 эзар тонн ялат даккха дезаш я республика. ХIаьта цох хьажкIаш — 104 эзар тонн. Из атта доаца гIулакх кхоачашдарга хьежжа мара хила йиш йолаш дац хьайбаштен коа тIарча оалхазараштен эшаш дола концентрированни доакъар.

Эггара хьалха хьахулача сортагIеи гибридагIеи йола фуна хьажкIаш хьалкхеяр пайдане гIулакх да боахамашта а уж лелаеча механизаторашта а. Цу тайпара йолча хьажкIаех дуккха дукхагIа ахча даларал совгIа хьайбаш кхабара а лу паччахьалкхено. ХIаьта фуна йола хьажкIаш хьалкхеяьча механизаторашта алапел совгIа, премеш а хьежаю.

Халахете а республика массе а районашка йоакхо яц фуна лаьрхIа йола хьажкIаш хьалкхеяра. Дукха кхоачамбоацараш нийсдолийт. Уж хьалкхею севооборот лела ца еча хьалха во культураш тIаххинначеи кхашка. ХIаьта цхьадолча боахамашка дIаюв хьажкIаш бIаьсти аьхача лаьтташка. Цул совгIа шоай ханнахьа дIа ца ювш тIехьаювлийт, лерттIа Iунал дац, минеральни удобренеех ма боагIара пайда эцац, хиш дехкача лаьтташка уж дика хьувкъаяра йоакхо яц.

Из культура лакха хьувкъам болаш хьалкхеяра дика климатически хьалаш долаш яле а эсала къахьийгад Сунженски, Ачхой-Мартановски, Урус-Мартановски, Шалински районашкарча боахамаша. Колхозийи совхозийи, РАПО кулгалхойи специалисташи беррига бехк хаоттама дIатIабилла гIерташ ба. Фуна лаьрхIа дIайийначa хьажкIех дуккхача кхашкара яраш силоса хьекхай.

Ишта, Гудермесски района «Терек», «Правда», «Гудермесский» совхозашка фуна лаьрхIа 200 гектара тIа дIайийнаяр «Коллективный-244» яхача фух йола хьажкIаш. Цу доккхача кхай тIара цар дIаеннараш 12 тонн мара яц. Кхыча бесса аьлча, фуна лаьрхIа йола хьажкIаш дIаялара план 6 процент мара кхоачашъяьяц. ПланагIа дIаяла йоагIараш 1640 тонн йолаш Сунженски района боахамаша паччахьалкхенна дIаеннараш а 383 тонн мара яц. Кхоачашъяьяц фуна йола хьажкIаш дIаялара планаш Ачхой-Мартановски, Грозненски, Малгобекски, Надтеречни, Наурски, Урус-Мартановски, Шалински, Шелковской районаша, «Гикаловское» яхача производственни объединене.

ДIадахача шера Грозненски района боахамаша 2 эзар гектара тIа гибридагIеи сортагIеи йола хьажкIаш дIайийна яле царах хиш дехкача лаьтташка хьалкхеяьраш 440 гектара тIара яраш мара яцар. ХIаьта шоай ханнахьа дIайийна ца йоахаш тIехьа а ялийтаяр уж. Цхьадолча боахамашка 10 май дIадаьиначул тIехьагIа дIаювш хиннай хьажкIаш. Юххера а 1650 гектара тIара яраш силоса хьекхай. Из бахьан долаш кхоачашъяьяц план а.

Технологи гIожа телхаярах соахка 550 гектара тIара гибридизацена лаьрхIа дIайийна хинна хьажкIаш йоаяйтай Урус-Мартановски районе. ХIаьта цигарча климатически хьалех «Солнечный» совхозе И. Яшуркаева звенос геттара дика хьувкъаяьй хьажкIаш. ЛерттIа доалдаь даларе йовргьяцар уж хьажкIаш. Цига санна йоакхо ца ярах 740 гектара тIара хьажкIаш яйнай Шалински районе а.

ДIадахача шера нийсдалийта кхоачамбоацараш дIадахара, карарча шера сортагIеи гибридагIеи йола фуна хьажкIаш хьалкхеяра, уж паччахьалкхенна дIаялара планаш толаме кхоачашъяра хьалхxе а цIенхаштта оарцагIбовла беза боахамийи РАПОи кулгалхой, специалисташ.

Цхьабакъда, соахкара гIалаташ укх шера а нийсдалийтар кхерам болаш да гIулакхаш Шалински, Грозненски, Сунженски, Малгобекски, Урус-Мартановски районашка. Цига цхьадолча боахамашка хIанз а белгалбаьхабац уж хьажкIаш хьалкхеергйола механизатораш, тIахургйола кхаш, мел а малагIа тайпа а удобренеш йохкаргья. Цхьадола кхаш хиш дехкаш доацача лаьтташка хилийта лерхIаш а ба.

Укх шера паччахьалкхенна 12200 тонн фуна йола хьажкIаш дIаяла езаш да республика боахамаш. Из декхар толаме кхоачашдара кхашка болх беш хила еза коллективни подрядагIа къахьегаш йола бригадаши звеноши. ХIара механизатор, специалист кхетадеш хила веза из боккха лоархIам болаш гIулакх долга. Индустриальни технологе дIа ма деххара ший ханнахьеи дикеи чакхдаха деза кхашкара балхаш.

И. ГАИРБЕКОВ,
Нохч-ГIалгIай Госагропрома подотдела керттера агроном.

Госприемка дІадехарашка хьежжа продукци хулийталга шоай керттера декхар долга дика кхетадеш ба Назранерча ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» яхача завода къахьегамхой.

Госприемка кулгалхочун. З. Сагова къаьстта дукха болх бу укх деношка, хІана аьлча, тІехьадусалга дІадаккха лаьрхІа шоай хьинари низи кхо ца беш къахьегаш ба заводчанаш.

Цкъа дІаенначул тІехьагІа кхы тІахьожам боацаш чакхъювл Д. Берилло, Л. Арчакова керте латтача сборщиккий бригадаша вІашагІъехка электросверлилкаш.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) Л. Арчакова, контролер И. Костоев, В. Берилло, З. Сагов электросверлилкашка хьожаш боахк.

Л. АБДУРЗАКОВА
сурт.

Политически экономически дешар эргадаккхара проект ювцаш

ВАХАРЦА АЙХХА БУВЗАМ БОЛАШ

Парте XXVII съезде, КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленуме белгалдаьккхар, политически экономически дешара системе эргалонаш е езилга, цига йолаш йола формализми начетничествои дІаяикха езилга. Цунга хьежжа республика партийни комитеташта карагІдаьннад кадрашта марксистско - ленински знанеш лулга дикагІа вІаштІехьдаккхен цун дикал айелга тоаден.

Карарча дешара шера политически экономически дешара системе республике дешаш хиннав 200 эзар совгІа саг, е болх беш барех хІара шоллагІвар. 1986—1987 дешара шера республика партийни дешара системе болх беш хиннай 1342 тайп-тайпара школа, семинар, цу даькъе производственни принципагІа йола 512 школа а йолаш. Индивидуальни планагІа марксистско - ленински теори Іомаеш хиннав 2493 саг.

Марксизма - ленинизма университете деша ваьгІав 1378 ладувгІархо.

ХІаьта экономически дешар Іомадара системе дІадахача дешара шера болх беш хиннай коммунистически къахьегама 2682, хьаддача экономика 375 школа, 80 экономически семинар.

1986 шера 29 июле арабаьнача «Политически экономически дешар вІаштІехьдаккхарах» яхача КПСС ЦК соцамо могаьъча «Мохк социально - экономически дегІаахар сихделга — КПСС стратегически никъ» яхача цхьан курса метта проекта тІа могаю тайп-тайпара чулоацам бола 15 курси проблемеи. Масала, царех я «Социализм эргаяккхара теори практикен», «Къаман отношенеш дегІаахара, интернациональнии патриотически кхетам балара актуальни проблемаш», «Социализма прогресса сага фактор: чулоацами проблемаши», иштта кхыяраш.

ХІанз республика къахьегама коллективашка шерра ювца йолаьй проект, цуна юкъеяхьийтара лоархІаме шоай предложенеш тел наха. Иштта, собрани хилар укх деношка Назрановски трикотажни фабрике. Цига ше къамаьл деш шоллагІча цеха начальника Х. М. Аушевас белгалдаьккхар, занятеш еча хІанз а дукха формализм йолга, къаьстта комсомольски политдешара системе а йолаш. Дешара система эргаяккхара проект чІоагІа эшаш я, аьлар цо. Парте Назрановски райкома пропагандан агитацеи цун отдела балха тІа нийслуча кхоачамбоацарашта теркам тІаззар. Цо доагІаш дола методически гІо дац пропагандисташта районни семинараши курсаши еча хана. Цунца дувзаденна «Политически дешара системе Іомаде деза В. И. Ленина балхаш, «КПСС истори», «Марксистско - ленински философи», «Іилман коммунизм», «Іилман атеизм» яха курсаш проекта юкъеяхьара предложени елар цо.

ХІаьта цо аьнначоа фабрика комсомольски организаце секретара Р. М. Ажиговас тІатехар: **«пропагандисташ хадданза материально а морально а белгалбаха беза»**, аьнна.

Проекта тІа белгалдаьккхад, практика хьашташка хьежжа массови экономически дешар профессиональни чунца вІашагІтоха, кадрай квалификаци лакхъяран уж юхакийчъяран паччахьалкхен системана из юкъедахийта дезилга. Мехка вІашагІйоллаш латтача хадданза дешара цаІйолча системa лоархІамегІа звено а хинна дІаотта деза из дешар.

Цу тайпарча дешара керттера формаш а хинна дІаоттаргІйолаш я социалистически боахам лелабара школаш. Коммунистически къахьегама школашта меттел уж вІашагІйохка еза бригадай, цехий, фермай коллективай е цхьан професегІа болча болхлой база кІийлен тІа. Проекто могаду дикала группаши кружокаши, Іилма-технически обществаши клубаши, общественни, экономически а конструкторски а лабораторешкинолектореш вІашагІйохкилга.

Профессиональни дешар массови экономически чунца вІаши дувзара, кадрай квалификаци лакхъяреи уж юхакийчъяреи йолча паччахьалкхен системана из юкъедахийтарах проекта тІа дувцар хьаллаьцар Назрановски трикотажни фабрика директора декхараш кхоачашдеча Х. У. Тумгоева. Цо белгалдаьккхар, хІанз **керттера дар дешара эффективности дикали айяр, ладувгІарий экономически сакхетам а уйла яр а вІаштІехьдаккхар, занятеш яра ха а моттиг а хьакъоастаяр долга.** Фабрика профкома председатела Д. П. Мальсаговна бакъахьа хийтар **пропагандистий дукхагІа йоакхо елга, творчески балха царна мел эша хьалаш вІаштІехьдоахилга проекта тІа дІаяздича.**

ХІаьта, хьадда аьлча, проект ювцара хетаяь собрани боаггІача боараме чакхъяланзар. Болхлошта хацар шоаш сендухьа хьагулбаьб, къамаьл даьчар цІенхаштта теркам тІабохийташ йийша яцар проект. Цудухьа геттара кІезига яр укхаза проекта хьакъехьа тийнна предложенеш.

КІезиг - дукха наьха теркам дукхагІа тІаозаш хилар проекта чулоацамах дола къамаьл 600 совгІа саг болх беш волча райпо. Укхаза хьадда предложенеш елар наха. Иштта, товароведа Б. И. Хамхоева аьлар, **массаза болх беш йолча пропагандистий районни семинара лоархІам айбе беза, теоретически методически кийчбара дукхагІа йоакхо е еза, аьнна.** Белгалдаьккхар, **пропагандистски кадраш кийчъяра теркам дукхагІа тІаахийта безилга перестройко дІадехаш хилар.**

РайПО партийни бюро секретара А. М. Местоева проекта юкъедахьа могадир **шоай керттерча балхах мукъа а ца боахаш пропагандисташ Іомабелга, царех дикагІчарна «культура заслуженни болхло» яха цІераш дулга.**

Контрольно - ревизионни отдела начальника Б. Х. Вышегурова предложени йнр: **«Пропагандиста ди» хІанз санна шера цаІазза а ца деш, каст-кастагІа дича бакъахьа да, аьнна. ХІаьта цу дийнахьа парте районни комитета беррига теркам пропагандиста тІабахийта хила беза, кердача литература, гойтара пособей, пропаганда технически средствай выставкаш е еза, кинофильмаш хьокха деза, шоай балха опытах дувца деза пропагандисташа.**

Политически сердалон ЦІеноша бокъо лойла эшшача боараме пропагандисташтен ладувгІараштен гІонна йола методически рекомендацеш кепатохара, политпросвещене дикагІдолча цІенойн кабинетийн. пропагандистий балха опыт Іомаяран вІашагІтохаран цаІ йола кепайоазон орган вІашагІйоллар могадолда, аьнна дІаязде доагІар.

«Къахьегамхой политически экономически дешара системана перестройка яра керттерча лостамашка» белгалдаьккха да комсомольцийи кагирхойи дешар комсомольски политически школашкен семинарашкен, политически дискуссионни клубашка гІолла вІаштІехьдоаккхаргхи л а р. Творчески, лехама оамал йолаш, сакъердамен кхелетарашта гарга долаши, нагийча наьха хьаштанца айхха дувзаденна, къахьегама, общественни вахара кхыча доакъошка белгалбовла гІертаргболаш цар уйла тІаерзаяь хила деза дешар.

1987 — 1988 дешара шу доладалалехьа овлангара денз хувца беза комсомольски политдешара системера пропагандисташ, кагирхошца болх бе хьожабе беза марксизма - ленинизма университетий выпускникаш, хІаьта иштта партийни дешара системе дикагІча оагІорахьа белгалбаьнна лакха говзал йола пропагандисташ.

«Дешара материально-технически база чІоагІъяр» яхача проекта V раздела тІа белгалдаьккхад, хІара къахьегама коллективе хиланза яргъяц дешара классаш, дика кийчъяь аудитореши кабинеташи, аьнна. Общественни зданей проекташ увттаеча хана юкъедихьача бакъахьа да методически кабинеташ, дешареи лекционнии аудитореш хьаелга, царна оборудовани елга, хІана аьлча, школайн семинарийн дукхача помещенешна дац гІандаш, истолаш, болх бара эша кхыдола хьалаш. Цу раздела тІа иштта белгалдаьккхад, пропаганда ярай дешарай технически средствашхьаелга овлангара денз тоадара тІалеста гІулакхаш чакхдаха дезилга.

Цунца дувзаденна проекта юкъейихьача бакъахьа хет наха ер пункт: **«Городашкен районашкен вІаштІехьдоаккхалда пропаганда яра технически средствашйоккхара специализированни тикаш е пропагандисташа цу средствах пайда ийбара йола прокатни пункташ хьаеллилга. Іомаеча курсаех йола пропаганда яра технически средствашигойтара пособеши ший ханнахьа кийчйойла».**

Идеологически балха цу лоархІамеча участкана партийни кулгалделга укх тІеххьарча шерашка геттара эсала хиннилга дІаяздаьд проекта тІа. Цу балха юстара латт партийни комитетий секретараш. Из деррига дизза доагІаш да вай республикана, къаьстта КПСС Шалински, Надтеречни, Урус - Мартановски, кхыча районашта. Кадрай теоретически кийчонах а уж идейно - нравственни чІоагІъяларах а персонально бехктокхаме ба хьалхара секретараш, дукхагІа хила беза уж наха юкъе.

Укх шера чакхдаккха деза политпросвещене цІенош марксизма - ленинизма университеташца вІашагІтохилга, царех хьае еза хІанзарча ханара йола дешара-методически центраш, къахьегамхошта юкъе политически болх бара йола опорни базаш. Марксизма - ленинизма университеташ чакхъхарах йола сведенеш дІаязъе еза КПСС члена учетни карточка тІа.

1988 шера чакхъяккха лерхІ пропагандистий Ерригсоюзни слет.

Дукха болх бу хІанз вай болх беча политически сердалон ЦІеной кабинеташеи. Укх тІеххьарча хана политпросвещене ЦІагІа чакхйоах кхаь денна лаьрхІа пропагандистий курсаш. Из кІезига да. Проекта тІа белгалдаьккхад, пропагандистий дешара дикал шин кІира йолча курсашка, квалификаци лакхъяра институташка айе еза, аьнна. ДІахо проекта тІа белгалдоах, учени степенеш а йолаш, марксизма - ленинизма университеташка дешара - методически бохл беча политически сердалон цІеной болхлошта доцента, профессора званеш телара бокъо яла еза партийни комитеташта, яхаш. Іилма - педагогически стажа юкъекхахьа еза политпросвещене цІеношкен кабинеташкен цар болх баь ха. Цунца дувзаденна доагГІаш дола тІатохараш де деза «Учени степенеш яларан учени званеш теларан порядках йолча Положене» тІа.

Л. КОДЗОЕВА,
КПСС Нохч - ГІалгІай обкома политически сердалон ЦІен заведующе заместитель, экономически Іилмай кандидат.

ДЕЗАЛА ДИНАСТИ

1955 шера Нохч - ГІалгІай гІишлон управленена чуйоагІача УМС балха вера Письменский Михаил Матвеевич. Цул хьалха из хиннавар Къулбаседа-ХІирийчене Садонски руднике крепильщик волаш.

Сийлахь - боккхача Даймехка тІем тІа дакъа лоацаш хилара тешал [illegible] цун наьхка тІа леп [illegible]мехка тІема II степена орден, «За боевые заслуги», «За победу над Японией» яхен кхыйолеи медалаш. ХІаьта хІанз-м цу совгІаташта уллув хьаьнала къахьегарах тийннараш а доахк. 1967 шера Михаил Матвеевич КПСС мугІарашка дІаэц.

Автокрана машинист чІоагІа лоархІаме професси я гІишлошъеча. Граждански а промышленни а объекташ хьалъеча дакъа лоацаш хиннав Письменский. Цхьабакъда, массанахьа а шийх дикагІча оагІорахьа цІи йоаккхийташ хьавенав из.

ТІакхаьчар пенсе ваха веза ха. Бакъда, къахьегама ветерана магаизар сатийна цІагІа вагІа. Цудухьа слесаралла къахьегаш ва из смазочни цехе. Цига а хьокхам телаш ва Письменский. ХІара балха дийнахьа нормаш хадданза тІехкхоачашъю.

Къахьегама тІера болаш хьалкхебаьб Михаил Матвеевича шин дезал а. Школа яьккхачул тІехьагІа слесара ученик волаш вера воккхагІа вола воІ Юрий, дас къахьегача цехе. КІезига ха яьлча Даьхен декхар дІадала эскаре вахар. ЦІавеначул тІехьагІа юха а шехьалха хиннача цехе къахьега вера. Заочно йистеьккхар техникум, механика говзал караерзайир. Бакъда, слесара болх бита магаизар Юрена.

УМС я монтажни оалаш йола участок. Цига бригадиралла хьожаву Юрий. Цхьан шера доазол дехьа командировке хиннав из. 1980 шера дІанйцар КПСС мугІарашка.

ХІанз Письменский Юрий хьаьнала къахьегаш ва шин коллективе. Из дага ва Грозненски мехкдаьтта институте деша отта.

УМС балха вера Михаил Матвеевича зІамагІа вола воІ Владимир а. Слесара ученик волаш дІаболабир цо шин къахьегама никъ. Юрий санна, эскаре гІулакх даь цІавеча шин коллективе балха юхавера Володя а. Юрас техар цунах монтажник хилара «лазар». ХІанз шаккхе а воша цхьан участке къахьегаш ва.

ВІаши оамалаш тара яц вежарий. Эскаре вахалехьа сурташ дехкара тІера вар Володя. Цар цІагІа кІезига дац цо дийхка сурташ.

— Ха тоъац, — аьлар цо аз шийга, хІанз дехкий Іа сурташ? аьнна хаьттача. — Дезал, болх... Укх шера кандидатски стаж йистейоал Володяй, кастта шин да а воккхагІа вола воша а санна КПСС член хургва цох.

Биолог хила чІоагІа безам болаш ва из. Цо болх беш ше деша отта лерхІ Нохч-ГІалгІай паччахьалкхен университета биологически факультете.

БоккхагІчар дІадоладь дика гІулакх тешаме дІахокхухьаргдола тІехье хьалкхеьий Михаил Матвеевича. Ах бІаь шу совгІа дІаденнад цу хьаьналча дезало гІишлош хьалъяра. ХІаьта из кІезнга ха яц.

Къонгий бераш да Михаил Матвеевичеи цун цІеннаьнеи. Хьанна хов боккхий хинначул тІехьагІа шоай династи цар а дІахохьоргйий.

Н. НАТАЛЬЕВА.

Доазол дехьара

ДИЦДАЛИЙТА ДАГІАЦ

Коталон ди хьатІакхоаччача хана «Ньюсуик» яхача американски журнала «Призраки нацизма» яхача лаьрхІа тохкам беш йолча статья тІа яздаьд: Библейски традице яхачох, 40 шу — из цхьан тІехьен вахара ха я, политически эгІазал южаяра, къаман сибат хувцара, истоpe урокаш кхетаяра кхоачам хиллал а йолаш. ХІанз 42 шу дизад союзникаша кхоалагІа рейх йохаьча хана денз, бакъда нацизма ханаш, журнала дешаьца аьлча, «хинна хІама санна дІа а ца йоалаш, хьалха хиннача тайпара» юхеюс.

Бакъда, дІадахача шерашта дицлургдац миллионаш бола нах боабар, царна Іазап тІаоттар, городаши юрташи, фабрикаши заводаши йохаяр, адамлен цивилизаци итташ шераш тІехьататтар. ВІалла ерзаш йоаца чов санна ба, фашистски аьхкана духьала тІом беча хана эггара чІоагІагІа шийна хало тІаэтта долча советски халкъа шоллагІа дунен тІом. Библейски традицеш укхаза тарлургйолаш хиннаяц, хІаьта дІаяха ханаш дагайоза езача «Ньюсуик» кхачар гитлеризм бакъе, тІема итогашта ревизи е гІерташ Малхбузехье хилар да».

Къаьстта чІоагІа тохабеннаб хІанз Малхбузен Германе геттара аьттехьарча толкагІа бола историкаши социологаши, журнала белгалдаьккха ма хиллара, «тІом хьоабара болча Германе бехка хьакъехьа керда дебаташ» йоаржаьяй цига. ТІем тІа байнача миллионаш болча наьха сий доаде гІертар санна лархІа доагІа газови камераш-м... хинна а яц, шайтІай мукъагІа вахача фюрера хьоабаь тІом адамлен исторe чухь алхха аргІанара «эпизод» мара яц, «Гитлера ІиндаргІана кІалхара хьабовла ха хьатІакхаьчай немцашта», и. кх. дІ. ала гІерташ деш дола цар «тохкамаши», «эссеши». «ХІанз кхерам латт, — итог ю «Ньюсуика», — йоккха хало бІаргаийта йола шоллагІча дунен тІема моральни урокаш, из лайнача нахаца цхьана цІенъенна дІаяла мегаш хиларах, хІаьта юкейиса тарлу алхха мифаш е карикатураш».

«Ньюсуика» тІарча автораша из кхерам алхха Малхбузен Европе мара боацаш лерхІ, хІаьта каст-каста американски пропагандистий хулача тайпара, селла унзара явленеш ВІашагІкхийттача Штаташка вІалла теркалъе ловш а бац. Долче, компетентни болча нахага тешал дайтаргда-кх вай.

10 эзарнел кІезигагІа боацаш нацистски преступникаш, царна юкъе нах боабаьча лагерашкара палачаш а болаш, океанал дехьа а баьнна хьулбеннаб шоллагІа тІом чакхбаьнначул тІехьагІа, хІаьта царех дукхагІбараш хІанз а США бахаш а ба. Из тешал дер ва юстице министерства специальни расследоване отдела директор хинна Алан Райан. Ший хана халкъа суда кІалхар бовлар духьа нацисташ байдда ВІашагІкхийттача Штаташка бахабар «коммунизмах байддаб аьнна бахьан а даьккха». Иштта кхаьчав Америке гитлеровцаша ханна окупаци яьхиннача Советски Эстоне территоре тІа шоллагІа дунен тІом болча хана оакхарий хьисапе гІулакхаш леладаь вола нацистски военни преступник Курл Линнас. Укх шера апрель бетта мара, ткъаь шера Советски Іаьдало мел могар даьчул тІехьагІа мара, СССР-е депортировани яьяц Линнаса. ФБР даннегІа алхха 27 военни преступника мара бехк баьбац США леладаь къаьнара нацистски зуламаши иммиграционни Іаьдал Іехадари бахьан долаш.

Иштта къахетаме я буржуазни фемида тІема преступникашца цхьадолча кхыча мехкашка а. Масала, английски Іаьдал массе а тайпара духьале еш да уж хьабалара «дукха ха дІаяхай» яхаш бахьанаш а доахаш. Франце май бетта судебни процесс юхадІайолае лерхІ лионски гестапо шеф хиннача, патриотий цІий Іоахийтача Клаус Барбьена. Белгалдаккха доагІа «Лиона палач» сел дукхача хана бекхам боацаш лела йиш хилар американски спецслужбаша, кхыбола дукха нацистски преступникаш а санна, тІом дІабаьначул тІехьагІа шоашкахьа а ваьккха лоравеш лелаваьлга.

ШоллагІча дунен тІема унзара Іазап кхы тІа ца кхачийтар — цунна тІаберзабаьба дунен тайп-тайпарча мехкий прогрессивни общественносто шерра хьаллоацаш, советски кулгалхоша кІаьд ца луш беш бола арахьарча политика болх, леладу гІулакхаш. Цу гІулакхашта эггара керте латт Европера ядерни кхохкам мелбе, эггара хьалхарча аргІагІа гаьна кхетар юкъерча боараме долла ракеташ дІаяхар а долаш, таро хулийтаргйола соглашенеш елга. Тайп-тайпара политически лостамаш долча обозревателаша дувцар вІашагІкхеташ да цхьан хІамана тІехь, цу тайпара договоренность герзашта тІахьожам лоаттабара ерригача процессе ший тайпара «ледокол» а хинна дІаотта тарлуш хилара тІехь. Ховш ма хиллара, из бахьан долаш Женеверча советско - американски переговорашка апрель чакхбоаллаш вай мехко ювцийта оттаьй «Европера юкъерча гаьнала советскии американскии ракеташ дІаяхара хьакъехьен СССР-ои США-си юкъерча гаьнала ракеташта доазув оттадара а уж кІезигъяра а хьакъехьен СССР-ан США-нен юкъе Договор дара» проект.

Цхьабакъда Советски Союза конструктивни подход бахьан долаш ракетни конфронтаци кІезигье йиш йола реальни таронаш хьахинначул тІехьагІа Малхбузен цхьадолча мехкаша лаьца позици ядерни йоаца Европа е гІертара гаьна яр санна лархІа йоагІа. Франце кхыча мехкашцарча гІулакхий министра Жан-Бернар Рэмона къаьгга гуччахьеи дош ца хеташи хьахьекхай из позици: «Тхо ядерни сдерживанена тІехьа а американций ядерни герзаш европейски лаьтта лоаттадара тІехьа а да». Цхьаккха логика йоацаше а НАТО лидераш гІерт духхьал ядерни герз цига латташ хилар бахьан долаш 42 шера тІом боацаш я Европа, ала. Цар вІалла теркал а дац миллионаш болча наха хадданза кхерам тІалоаттабераш духхьал ядерни арсеналаш хилар. Укх тайпара я ядерни герза «машар хьабара лоархІамах» йола справка: Пентагонерча источникаша яхачох тІеххьарча ткъаь шера ВІашагІкхийттача Штатий герзашцарча низашка дІаязъяь я ядерни герз юкъе а долаш хинна 600 гаргга инцидент. Алхха 1965 — 1977 шш. США ВМС цу тайпара 380 инцидент хиннай, цига массехк бІаь саг а вувш.

Гой цу хьалашка белгалдаьккхад вовзаш волча американски политически деятела сенатора Уильям Проксмайра, советски машара инициативашта духьала США администраци цІогІа детташ я: «Сел каста эшац», «Сел сихдала дезаш хІама дац». Цо белгалдаьккхад, Москвас хьанкхайкаяь предложенеш «боккъалдар аьлча, эффективни проверка а еш шинна а оагІоно ядерни герзаш кІезигдара хьакъехьа йоккхача шин державана юкъерча соглашенена духьале еча хьала тІа оттаьй ВІашагІкхийтта Штаташ», аьнна. Проксмайр чІоагГІа дог тийша ва цхьаккха а оагІон «ядерни герзаш Іоадарах е моллагІдараш санна дола герзаш Іоадарах совле йоаккхаргйоацилгах. Проблема къоастаяра ше цаІ мара боаца никъ ба хьакъалерча боарамга кхоачаш моллагІдараш санна дола а ядерни а герзаш кІезигдара хьакъехьа переговораш а еш барт бар».

«Вашингтон таймс» яхача американски газето ма аллара, малхбузехьара политикаш кортош хьал а лийца ядерни заман гамлетовски деша — герзаш дІадоахаргда е доахаргдац яхачун уйла еча хана, дунен тайп-тайпарча мехкашкарча миллионаш болча машара тІехьарча къовсамхоша цунна лу жоп цхьан тайпара да. Ерригача континенташ тІа чакхъяьнна первомайски манифестацеш машари герзаш дІадоахилген хьадехаш дола лозунгаш кхайкадеш хиннай. Уж лозунгаш дек Машара Дерригдунен Совета тІахьехамагІа 8—15 мае дІахьош долча Европе кхерамзле хилийтаран цхьана гІулакхаш леладаран тІехьарча гІулакхий КІира чакхдоаккхача деношка а.

Дукха ха йоацаш США хиннай «Советски инаралашии адмиралаши машаран герзаш дІадахаран тІехьа» яхача машар лорабара Советски комитетерча общественни группа делегаци. Из хиннай Чикаго 1945 шера Эльба тІа советски бІухошта эггара хьалха накъавенарех вола США эскара мугІарера салте Джозеф Половский дІавеллача из цун сий деш. «Машара салте вар из, тІема салте а воацаш, — аьннад Половске сесага Маре. — Из ловш вар, дукха шераш хьалха американски советски салташа нацизма цитадель йоаккхаш шоай мугІараш вІашагІхоттар диц ца луш наха дагалоаттадар. Ший вахар хетадир цо, керда тІом ца хилийтара...».

Виталий ЧУКСЕЕВ,
(ТАСС).

Пуэрто-Рико — из вІашагІкхийттача Штаташта «безам болаш дІакхийтар» яха официальни статус йола Карибски форда юххера йоккха йоаца гІайрен паччахьалкхе. Бокъонца аьлча, из США доалахьенех цаІ. Мехка лакхера законодательни Іаьдал США конгресса доал деш да: цун кара да арахьара политика, оборона дешаш къестадар, законаш могадар, хІаьта иштта кхыдар. Пуэрто-Рикора 3,5 миллион болча наьха конгрессе цхьа комиссар-резидент мара вац, цун а цхьанкха хІама корадац.

Рейгана администраце чакхйоахача экономически политиках Пуэрто-Рико хІанз эггара халагІйола социально-экономически кризис лов. Мехка экономика мощностех 90 процент гаргга яр американски транснациональни корпорацей я. Бахача нахах 60 процент бараш геттара къе бах.

Цхьабакъда, КІайча цІено Пуэрто-Рико экономически пайда хьалур лоархІачул а совгІа военно-стратегически плацдарм а лоархІ. ГІайрен тІа я 15 тІема-форден тІема-фецарен база. ХІаьта «Рузвельт роудс» яхача базе ядерни герз латт.

ГІайрен тІа баха нах Вашингтона экономически тІемен заложникий кхелаца машар лелабе лаьрхІа бац. Цар кхы а хьинaрегІа къовсам лоаттабу кортамукъа, ший лоІаме хилара тІехьа, иштта ерригa тІема базаш дІаяхар, ядерни герз дІадаккхар хьадех.

СУРТАШ ТІА: 1). гІайре кортамукъа, ший лоІаме хилар хьадехаш дукхача наха дакъа а лоацаш пуэрториканцаша яьча манифестацех цаІ. 2). къаман гварде салте — Пуэрто-Рико бахача наха духьаларча репрессе символ.

Пренс Латина — ТАСС сурташ.

Лоацца хоамаш

ФАДС-а ХЬАЛХЛЕНЦА

ДАМАСК (АПН). Сире столице Іарбий мехкаш кхачанца Іалащдарен юрта боахам дегІакхувларен проблемашта хетаяь дунен халкъашта юкъера коллоквиум хилар. Экономически социальнии дегІакхувлара Іарбий фондас (ФАДЕС) массехк дунен халкъашта юкъера юртбоахама тохкамий центрай новкъосталца вІаштІехьъяьккхача коллоквиуме дакъа лоацаш вар 44 мехкашкара а дунен халкъашта юкъерча организацешкара а 90 Іилманхо. Шин дийнахьа хиннача заседане форума доакъашхоша дийцар Іарбий дунен тІа кхоачам болаш Іалама рузкъен наьха ресурсаши хиларах, цхьабакъда царех эсала пайда эц. ФАДЕС-а Административни совета президента Абдель Латиф Хамада ший къамаьле демографически дегІаахарца Іарбий дунен тІа кхачан товараш эшаш хиларан уж хьадаран юкъера юкъ массаза йоккхагІа хулаш латтара сагота хилар хьахьекхар.

Гарггарча хана, аьлар цо, Гаргара Малхбоале эггара йоккхагІйола кхачан импортерех цаІ хургья, цунна эшараш 2000 шерага 60 миллион тоннага кхоачаш дегІадоагІаргда, хІаьта цун кхаь даькъах шиъ Іарбий мехкашта эшаргда.

ГІАЙГІАНЕ «РЕКОРД»

ЛОНДОН (АПН). Англега кхаьчай гІайгІана «рекорд» — цуп набахтенашка Малхбоален Европа моллагІча кхыча мехка боахкачул дукхагІа лийца нах боахк Кепатехача даннешка хьежача хІанз укхаза 54 эзарнега кхоачаш британец лаьца чувоалл. Царех доккхагІдола дакъа санитарни нормашка хьежжа йоацача «тоавеш йолча моттигашка» доалл Британе хІанз а тІехьа болх беш я викторнански замалахьа хьаяь набахтенаш. Уж цхьан сага лаьрхІача камера чу шиъ а цхьайолча кхоъ а тІехьа саг чувоаллаш тІанк аьнна хьалийзай.

Британски набахтенашкара ла йиш йоацача атмосферои хІаьта иштта набахтен Іаьдалаша чубоахкачарга цар элементарни бокъонаш телхаярои уж дукхаза цІенхаштта корзагІбаьхаб. ДІадахача шера моттигерча кепайоазон даннегІа «тоавара заведенешка» чубоахкараш дукхаза раьза боацаш гІайттаб. Духхьал май бетта долча хІамах догъэккхарга кхоачабаьча 18 английски набахтенашкарча лийцача наха бунт хьоайир.

(АПН).

Эскаре гIулакх деш ба вай мехкахой

КIАНТИЙ БА!

«1985 шера июнь бетта СССР Герзашцарча Низашка гIулакх дара шун коллективера тIавийхавар Пугоев Мурада Махьмуд.

Эскаре гIулакх де воланнача хьалхарча деношка денв сийленца кхоачашду М. М. Пугоева ший бIухочун декхар. 1985 шера ноябрь бетта шун партийни организаце коммунистий рекомендацегIа оаха из хьанйцар КПСС члена кандидаталла. Кандидатски стажах толаме чакх а ваьнна, хIанз парте член а ва из.

Ший служебни декхараш тIехдика кхоачашду цо. Бокхха тешам беннаб цунах часта командоване, отделене командиралла а оттаваь. Партийни позицеш тIара ший подчиненнешта кхетам луш ва тIема гIишлонхо-сержант М. М. Пугоев.

Дисциплина чIоагIа йолаш, шийгара а ший подчиненнешкара а цIенхаштта хьадехаш ва. Де а доагIаш цун сий ду коллективе.

Сержант Пугоев Мурада Махьмуд санна бола вай Даьхе сий долаш лораераш хьалкхебарах училища партийни организацена, преподавательски коллективана баркал оал командоване, партийни комитето.

войсковой часта командир, партийни комитета секретарь.

Из чулоацам бола каьхат кхаьчад дукха ха йоаццаш ГI. Ахриева цIерагIча Назрановски «Электроинструмент» заводен цун болхлой кадраш кхееча № 14 йолча профтехучилищан адресагIа. Цо тешал ду укхаза кагирхошта тIема-патриотически кхетам балара, Даьхенна бизза мутIахьа хургбола бIухой царех хьалкхебара цIенхаштта йоакхо еш хилара.

* * *

1985 шера май бетта Советски Эскаре гIулакх де тIавийхар Оздоев Iалаудина Мухьмад. Цу юкъа ше Iалаьмате дикагIча оагIорахьара дIавовзийтав цо командованена, политболхлошта, ший новкъосташта. СССР Герзашцарча Низий Уставаш тIехдика Iомадаьд эIамигача саго, хIаьта царех доагIача тайпара пайда а эц. Командираша, начальникаша шийна луш дола амар хаинахьеи тIехдикеи кхоачашду цо. Юкъаръобразовательни кийчо дика хиларах атта кхет из дешара программах.

Эскаре гIукакх деча юкъа Мухьмада еннай 19 поощрени, цу даькъе лоаццача хаина цIавахара отпуск а йолаш. «Советски Эскара отличник» яха Знак я цун наькха тIа лепаш.

Хьинаре дакъа лоац цо ший подразделене общественни вахаре, гуччахьа критика ю цо харцбаьнарашта, бIухочун дисциплина телхаерашта, леpттIа шоай гIулакх кхоачаш ца дерашта. ХIаьта нийса кхетаю гIалат валарах шийна бокхагIчар яь замечани, из сихха дIадаккха хьож. Массе хана кийча ва эшачоа гIо дара, цун оагIув хьаллацара. Безаме, Iимерза ва массанеца. Цудухьа армейски коллективе сий деш, лоархIаш саг ва эIамагIвола сержант Оздоев Мухьмад.

* * *

Цунца цхьана Советски Эскаре гIулакх дара тIа а вийха, ший бIухочун декхар лерттIа кхоачашдерех ва кхы цхьаькха вай мехкахо Арапиев Ювсапа Iалихан. Ший новкъоста санна, дикагIча оагIорахьара ше дIавовзийтав цо командованена, новкъосташта. Классноста, тIема-спортивни комплекса значкист ва Iалихан, цун наькха тIа сийрда лепаш я «Советски Эскара отличник» яха Знак. ТIехдика йовз цунна шийга хьаенна тIема техника, лерттIа доал, Iунал ду цунна. ТIема а политически а кийчон отличник волча цунна еннай лоаццача ханна йола цIавахара отпуск.

Цун даьга Iийсай Ювсапагей наьнага Iалларахьмана Розайгей командоване дайтача письмо тIа да ер мугIараш: «Шун воIа 20 поощрени яьй. Доккха сий а деш, баркал ях оаха шоана селлара дика воI оаш хьалкхеварах. Дог тийша да тхо цо дIахо а иштта дог цIена, бакъдолчоа тIакхувш ший Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз — лораяра дола ший бIухочун декхар кхоачашдергхиларах».

Коталон ден сийна

ИйслагIча мае В. И. Ленина цIерагIча майдан тIа Грознерча юнармейций парад хилар.

«Зарницен», «Орленоки» яхача тIема-спортивни ловзарашка дакъа лацар чIоагIа накъадоал берашта патриотически, интернациональни кхетам луча. Пионерашеи комсомольцашеи хьинаре къахьег поискови болх беш, тIемеи къахьегамеи музеяш хьакхоллаш, ветераний йоакхо еш. ДикагIйолча юнармейций батальонаша бокъо яьккхар 9 мае, В. И. Ленина цIерагIча майда тIа хиннача параде дакъа лаца.

Нийсача мурагIашка дIаэттаб юнармейцаш. Трибуна тIара царга хьежаш ба республика а город Грозне а партийни, советски, общественни организацей кулгалхой, Грозненски гарнизона бIухой викалаш.

«Орленоки», «Зарницеи» яхача тIема - спортивни ловзарий городской штаба командующи Б. Ф. Ефанкин юнармейций мугIарашка хьожаш чакхвоал, цо даькъала дувц цар цIей. ДIайолалу торжественни митинг.

Цун доакъашхоша минута йист ца хулаш латтарца сий ду тIем тIа байнарий, В. И. Ленина памятника юхе зизаш дохк.

Хьахоз «ТIемахой, хьатIайохка орденаш» яхача илле муам. Майдан тIа гIолла йода тIема ветераний колонна. Наьха бе зизаш доахк. Кастта трибуна йисте дIаовтт уж. Парад хьаелл.

Нийсса гIа боаккхаш болх Грозненски гарнизона бIухой. Царца бувзам лоаттабу юнармейцаша, цар дехарца баьхкаб салтийи эпсараши параде. Из яц-те советски ноахалий бохаргбоаца бувзам хьахьокха белгало!

Майда дIалаьцца болх юнармейцаш. Дукха да цар чоте дика гIуланхаш. ГIа боаккхаш болхачарна юкъе ба № 39 йолча школа дешархой. Цигарча бераша гульяьй Х. Нурадилова дувца дукха а материалаш. Номер 1 йола школа — цун викалаша тайп-тайпарча спорта тIема-прикладной тайпашка толамаш даьхад. ТIема ветеранашца айхха бувзамаш леладарца белгалбаьннаб № 6 йолча школа пионераши комсомольцаши.

Гуш да мел иразе ба Советий мехка къона гражданаш. Цох тамаш ёлга а дац — тахан Коталон цIей да.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ СПОРТ ● СПОРТ ● СПОРТ

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН СПОРТСМЕНАША ДОАХА ТОЛАМАШ

Дикка дегIадаьхкад вай республике спорта кIалтохара тайпаш. Из хьахьекхар дукха ха йоаццаш чакхъяьннача кхаь европейски чемпионато. Оаха хоам баь ма хиллара шийлоIаме кIалтохарах толам баьккхаб вай мехкахочо А. Вараева (74 кг).

Финляндe чакхъяьлар классически тайпара кIалтохарах йола континента чемпионат. Укхаза белгалваьлар Грознера динамовец, дунен халкъашта юкъера класса спорта мастер Абаев Алаудин. Шоай дозал 68 килограммага кхаччалца долча атлеташта юкъе толам баьккхар цо.

Дика кхаъ бенаб Франце столицера Парижера а. Укхаза дзюдох йола чемпионат хилар. ТIехдика дIайихьар ях Нохч-ГIалгIайчен викало Вараев Бешира (82 кг). Цо котало яьккхар.

А. ИЗМАЙЛОВ.

Ца малар — вахара хьисап

МАССАНЕ ЮКЪАРА ГIУЛАКХ

Маларах хьадоала зуламаш дувцаш А. М. Горьке аьннад: «Халкъо доал деча пачхаьлхене хилийта йиш яц гражданий вахара а унахцIенонна а зене дола хIамаш». Из уйла чулоацаш ба ши шу хьалха арабаьнна маларцеи алкоголизмацеи къовсам лоаттабара хьакъехьара КПСС ЦК соцам а.

Из лоархIаме декхар кхоачашдеча йоккха моттиг дIалоац культура учреждениеша. Цар хьинаре къовсам лоаттабу корта бохабу малар доацача вахара тIехьа. Цунца дувзаденна хувцаеннай цар балха режим а. ХIанз культура учреждений наIараша хIара дийнахьа шийтта-шийтта сахьата йийлла хул. Цахаддаш культура цIеношка, клубашка, общежитей цIеча уголокашка медицински болхлошцара, юристашцара, чурча органий викалашцара вIашагIкхетараш чакхдоах. Каст-каста хул антиалкогольни тематика йола лекцеш, беседаш, диспуташ, сайренаш.

ЧIоагIа езаеннай наха клубни учреждениешка вIашагIъехка политически клубаш, КИДаш, хургволча эскархочун клубаш, искусство, эстрадни музыка, Iалам дезарий цхьанакхетараш, кхалнаьха, къаьнача маьреи сесагеи клубаш. ХIара дийнахьа дукхагIа хулаш боагIа цар доакъашхой. Болх беш я малараш ца меларий ялх клуб. Цар адресаш: Пролетбата цIерагIа, «Красный молот» завода, химикий, Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура цIенош, трамвайно-троллейбусни управлене, ВОТ клубаш. Ди тIехьа чIоагIлуш йоагIа маларца къовсам лоаттабара тIехьара пропаганда. Цу даькъе къахьегаш я нийс халкъа университет, шийтта кинолектори.

Клубни учреждений балха практике дIачIоагIденнад салаIара денош. Цар цIераш — «Чайника гонахьа», «Берригача дезалца клубе», кхыяраш. Из болх дикагIа бе яьннай культура городской отдела автоклуб а. В. И. Ленина цIерагIчеи Театральнии майдашка, С. М. Кирова цIерагIча парке, агитмайдашка, нах бахача микрорайонашка каст-каста го йиш я художественни самодеятельностеи профессиональнии коллективаш, духовой оркестраш, вокально-инструментальни ансамблаш, Нохч-ГIалгIай пачхаьлкхен филармоне симфонически оркестр, укхаза чакхдувл дуккхача наха дакъа лоаца цIейшн представленеши. Грозненски горисполкома культура отдело ца малара тIехьа йолча городской обществаца цхьана «Хьай сий дайташ ваха» яха театрализованни цIей чакхдаьккхад.

Города культурно-спортивни комплекса викалаша шоаттеи кIираннеи деношка къахьегамхой салаIар вIаштIехьдаккха новкъостал деш йола лаьрххIа планаш кийчъяьй. Къаьстта могаю коллективно салаIа аьттув луш йола формаш.

Антиалкогольни пропаганда шерьяра доккха дакъа юкъехьу библиотекаша. Укхаза го йиш я цу тематиках йола выставкаш, «Малар — хьа а общества а моастагIа», «УнахцIенача быта тIехьа», «Малар—унахцIенон моастагIа» яха а кхыйола а мероприятеш. Иштта библиотечни болхлоша чакхйоах антиалкогольни кхетам луш, цу хьакъехьара опыт дIа-хьа йоаржаеш йола семинараш.

Болх тоъал тоабаьб маькха комбината, трамвайно-троллейбусни парка, «Трансмаш» завода, болхлой общежитей библиотекаша.

М. Ю. Лермонтова цIерагIча театре массане дика тIаийцай «Сецца уж сомабаьлар» яха В. Шукшина пьеса. Цун тема — маларца а малара тIакхувш барашца а къовсам лоаттабар.

ХьинарегIа бу из болх кинотеатраша. ЦIераш яха йиш я дикагIчар: «Радуга», «Родина», «Октябрь». Сеанс дIайолаялале хьалха маларах дувцаш дола документальни фильмаш гойт цар, киносайренаш чакхйоах.

Цхьабакъда, белгал ца даьккхача далац кхыдар а — бизза пайда эцац клубни учреждениеша йолаш йолча таронех. КIезига да дар дIаалар, антиалкогольни чулоацам болча лекцешка ладувгIараш, документальни фильмашка хьежараш, диспуташкеи сайренашкеи дакъа лоацараш дукхагIча даькъе мелаш боаца нах ба. Массанахьа хьайнйллаяц ца малара тIехьа йола клубаш, «Хургвола бIухо», «Патриот» яха объединенеш. Нах бахача моттигашка, общественни къахьегама коллективашка чакхйоаха мероприятеш кхоачам болаш яц.

Ца малар вахара хьисап а даь дIаоттадар доккха, чоалхане декхар да. Цу балха цхьаккха йиш яц юстара латта.

Л. ЦАПЕНКО,
Грозненски горисполкома культура отдела йоккхагIйола инспектор.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

12 МАЙ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — ДIалохк М. Чайковские (виолончель).
8.25 — «Парни на обочине». Телевизионни йиъ сери йолча художественни фильма премьера. 1-гIа сери.
9.25 — «Берашта оамхарех».
9.55, 16.00, 16.55 — «Кердадараш».
16.15 — «Доккхий бераш». Документальни фильмаш: «Перекрестки Юрия Тарасова», «С болью и надеждой».
17.00 — «Сакъердаме старташ».
17.45 — Ф. Шопена мазуркаш кхоачашъю РСФСР заслуженни артисткас В. Горностаевас (фортепиано).
18.15 — «ХIанзара замен литературен». СССР яздархой Союза Пленумах.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «До горных гряжей Каобанга». Телевизионни документальни фильма премьера. Вьетнама Социалистически Республика таханарча денах.
20.00 — «Парни на обочине». Телевизионни художественни фильма премьера. 1-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Замок в Одеске». Реставраторий балхах. Iилма-довзийтара фильм.
21.55 — «Пражская весна» музыкальни фестиваль хьаеллар. ЧССР-ра трансляци. Перерыв йолча хана (22.50) — «Тахан дунен тIа».
23.55 — Дунен велогонка. ГДР-ра передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Город Великой судьбы». Документальни фильма премьера.
8.35, 9.40 — Iалам Iомадар. 2-гIа класс.
8.55 — «Сейса селаIад». Iилма-довзийтара фильм.
9.10, 13.45 — Французски мотт. Iомабу I-гIа шу. 10-гIа передача.
10.00 — С. Гудзенко поэзи.
10.35, 11.40 — Информатикаи вычислительни техникаи ладаш. 9-гIа класс.
11.05 — «Эрсий къамаьл».
12.10 — «Пятно». Телевизионни художественни фильм.
14.15 — «Кердадараш».
14.20 — Эстетически кхетамбалар.
17.10 — БЕРАШТА. Мультфильмаш.
17.30 — «Дефицити цун тIехьа лелараши». Документальни фильм.
18.00 — «Октябра наькъадолхаш. РСДРП V съезда 80 шу дизарга (нохчий меттала).
18.10 — Дунан халкъашта юкъера хьая (гIалгIай меттала).
18.25 — ПРИКЛЮЧЕНЧЕСКИ ФИЛЬМА ЭКРАН. «Возвращение резидента». Субтитрашца художественни фильм. 1-гIа сери.
19.30 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.50 — Документальни фильм.
20.20 — Ритмически гимнастика.
20.50 — «Ехаш я арфа». Фильм-концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — «КВН-87». Ахфинал. Уральски политехнически институтеи Московски химико-технологически институтеи студентий вIашагIкхетар.
23.35 — «Кердадараш».

13 МАЙ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — А. Васильева хоровой иллеш.
8.30 — «Парни на обочине». Телевизионни фильма премьера. 1, 2-гIа сереш.
10.30, 16.00, 16.55, 19.35 — «Кердадараш».
16.15 — «Заманхочун суртсибат». Телевизионни документальни фильмаш: «Почему Надсон?», «Взлет Калии Токтогуловой».
17.00 — «Автограф». Йоккхача классашта литературни викторина.
18.15 — «Iилмеи вахари».
18.45, 23.25 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Дунен нагирхойн».
19.45 — Советски илле концерт.
20.00 — «Парни на обочине». Телевизионни художественни фильма премьера. 2-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Журналистий телетIий СССР — США.
22.45 — «Одиссея Дмитрия Овцына». Iилма-довзийтара фильма премьера.
23.05 — Шакарян Степана джазови композицеш.
23.40 — Дунен велогонка. ЧССР-ра передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Iайха дIайийнар...». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35 — Изобразительни искусство.
9.20, 13.40 — Немций мотт. Iомабу 1-гIа шу. 38-гIа передача.
10.05 — СПТУ дешархошта. Дезала вахара этикеи психологи.
10.35, 11.35 — Юкъара биологи. 9-гIа класс.
11.05 — Шахматни школа.
12.05 — «Через все годы». Художественни фильм.
13.35 — «Кердадараш».
14.10 — «Юртара сахьат».
17.00 — Советски Союзе гIолла. Кинопрограмма.
17.50 — Фильм-реклама.
18.00 — Хьайбаш леладеча фермашка гIоллара рейд (гIалгIай меттала).
18.10 — «Негатив». Критически журнал.
18.25 — ПРИКЛЮЧЕНЧЕСКИ ФИЛЬМА ЭКРАН. «Возвращение резидента». Художественни фильм. 2-гIа сери.
19.30 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.50 — «Говзанчаш». ВокхагIвола оператор Н. М. Горбачев.
20.00 — ШУН КНИЖНИ ПОЛКА ТIА. А. Кусаев — «БIаьстан мохк» (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Тобиаш». Мультипликационни фильм.
20.15 — «Хьай могаш хила безам бале».
20.30 — «Улдиса Мартинсона ахка».
21.00 — «Ха».
21.40 — Доазол дехьарча фильма экран. «Цкъа гуйран саррахьа».
23.10 — «Кердадараш».

14 МАЙ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.00 — «Вай заводской клубе».
8.30 — «Парни на обочине». Телевизионни художественни фильма премьера. 2, 3-гIа сереш.
10.30, 16.00, 17.30 — «Кердадараш».
16.15 — Документальни фильм.
16.45 — «Ялхайтта шу даьннеи бокихагIеи».
17.35 — Философски беседаш. «Сага фактор».
18.15 — «Вай беш».
18.45, 22.40 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Саги закони». Передаче дакъа лоацаш ва СССР Генеральни прокурора заместитель О. В. Сорока.
19.30 — Н. Осипова цIерагIча Пачхаьлкхен академически эрсий халкъа оркестра концерт.
20.00 — «Парни на обочине». Телевизионни художественни фильма премьера. 3-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Камера дунен чу хьожа».
22.55 — «Са воша Маугли». Музыкальни фильма премьера.
00.00 — Дунен велогонка. ЧССР-ра передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Могилев». Телевизионни документальни фильма премьера.
8.35, 9.35 — Юкъара биологи. 10-гIа класс.
9.05, 13.35 — Испански мотт. Iомабу 1-гIа шу. 1-гIа передача.
10.05. Советски изобразительни искусство.
10.35, 11. 40 — Зоологи. 7-гIа класс.
11.00 — Поэзи. Д. Кугультинов.
11.30 — Iилма-довзийтара фильм.
12.05 — «Цкъа гуйран саррахьа». Художественни фильм.
14.05 — «Кердадараш».
14.10 — Мотобол. СССР чемпионат. «Металлург» (г. Видное) — «Вымпел» (Полтава).
17.05 — «Дакъа лацар». Литературни передача.
17.35 — ХЬУВКЪАМ-87.
18.05 — Телефильм.
18.15 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.35 — Киножурнал.
18.45 — БЕХКТОКХАМА БОАРАМ. «КIайча» Iоажала духьала».
19.45 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Сакъердаме гном».
20.00 — Футбол. СССР кубок. Финала 1/4. «Динамо» — (Минск) — «Торпедо» (Москва). 2-гIа тайм.
20.45 — «Износ» яхаш цIи йола мостагI». Iилма-довзийтара фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Только ты». Телевизионни художественни фильма премьера.
22.55 — «Кердадараш».

15 МАЙ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара гимнастика. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.05 — Г. Свиридов. А. С. Пушкина «Метель» яхача повеста тIа музыкальни иллюстрацеш.
8.40 — «Парни на обочине». Телевизионни художественни фильма премьера. 3, 4-гIа сереш.
10.40 — «Дунен нагирхойн».
11.15, 16.00, 17.35 — «Кердадараш».
16.15 — Фильм — берашта. «Тайна зеленого бора».
17.40 — Эрсий музей. Валентин Серов.
18.10 — «Европейски цIен машар». Документальни фильма премьера.
18.40 — «Са дукха беза «Даймохк». Фотоконкурс.
18.45, 22.50 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Эргаломаши ухк заман театра проблемаши.
20.00 — «Парни на обочине». Телевизионни художественни фильма премьера. 4-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Вторжение». Телевизионни документальни фильма премьера.
23.05 — «Алые паруса».
00.35 — Дунен велогонка. ЧССР-ра передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Лаьттанга юхавар». Документальни фильма премьера.
8.35, 9.40 — Музыка. 4-гIа класс. Революцен иллеш.
9.00 — «Наьна школа».
9.30 — Iилма-довзийтара фильм.
10.05 — «Хьамсара новкъостий инженераш» Iилма-довзийтара фильм.
10.35, 11.35 — Истори. 7-гIа класс. М. В. Ломоносов.
11.00, 13.10 — Английски мотт. Iомабу 1-гIа шу. 33-гIа передача.
12.00 — «Только ты». Телевизионни художественни фильм.
13.40 — Хьехархочун экран. Iалам Iомадар. 4-гIа класс.
14.00 — «Кердадараш».

СИЙЛАХЬЧА ОКТЯБРА 70 ШУ ДУЗАШ. НАДТЕРЕЧНИ РАЙОНА ДИ.

17.15 — Шоана, бераш. М. Ахмадов. «Сагала гIулакхаш». Республикански тенкий театра спектакль (нохчий меттала).
18.00 — «Берашта дIаденна дог». Телеочерк.
18.10 — СИХДАРА НАЬКЪАГIА.
18.25 — Соцкультбыта объекташта — къаьстта теркам (нохчий меттала).
18.40 — Агропром: гIулакхаши нахи.
19.10 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.30 — Надтеречни района къахьегамхошта лаьрхIа концерт.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — Спортивни программа: Стендови топ кхувсар. Дунен кубок. Баскетбол. Ю. А. Гагарина сийна хетаяь дунен халкъашта юкъера турнир. МаIанах. «Марафон» (США) — КНР сборни.
21.00 — «Ха».
21.40 — «ШозлагIа Крыме». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

16 МАЙ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.00 — Багирера цIей. Ашхабадера передача.
8.25 — «Парни на обочине». Телевизионни художественни фильм. 4-гIа сери.
9.25 — «ХIана, сендухьа». Берашта йола передача.
9.55 — Болама кхерамзле.
10.25 — Дунен халкъашта юкъера музеяш Ди.
11.00 — Ца малар — вахара норма.
12.00 — «Из лаьттан са...». А. С. Пушкина дIаяздь халкъа иллеш.
12.55 — Массанена а хIарaнена а. «Воинхача сага новкъостал хьан дергда?» Социальни новкъостала керда тайпаш.
13.40 — «Лейтенант «Шмидт». Телевизионни журнал.
14.30, 19.20 — «Кердадараш».
14.50 — Керда комбайн. «Ростсельмаш» завода «Дон — 1500» яхача комбайнах.
15.50 — Гушдар — теша хала дар».
16.50 — Киноафиша.
17.25 — Вай цIа.
17.55 — Мультипликационни фильмаш: «Хьастам», «Цун сийленах бола фаьлг».
18.25 — ТелетIий СССР — США. (Москва—Атланта—Лос-Анджелес).
19.25 — СИЙЛАХЬЧА ОКТЯБРА ЮБИЛЕЙГА. Исторен довргдоаца мугIараш. «Отряд». Художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — ШОАТТДЕН САРРИЙНА. «Илли, дагалаттар, безам». Музыкальни передача.
23.20 — Дунен велогонка. ЧССР-ра передача.
23.35 — «Ах бийса ялалехьеи яьлчеи». Информационно-сакъердаме передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.1 5— «Сказ про «Царицу Ваз». Телевизионни документальни фильм.
8.35 — Ритмически гимнастика.
9.05 — «Iуйранара почта». Музыкальни передача.
9.35 — Дунен художественни культура. Къаьнарча Греце искусство.
10.05 — Карельски телевидении радиои симфонически оркестра концерт.
10.35 — «Пятьдесят на пятьдесят». Субтитрашца художественни фильм.
12.05 — «Литературах ду къамаьлаш.
13.20 — СИЙЛАХЬЧА ОКТЯБРА 70 ШУ ДУЗАШ. Халкъа театрий фестиваль Г. Мусрепов. «Безамах йола поэма». М. Ауэзова цIерагIча Казахски Пачхаьлкхен академически театра фильм-спектакль.
13.25 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
15.35 — «Дешархо» (гIалгIай меттала).
16.05 — «Нийсархо» (нохчий меттала).
16.35 — БЕЛОРУССКИ ТЕЛЕВИДЕНЕ ПРОГРАММА.
17.55 — Баскетбол. Ю. А. Гагарина сийна хетаяь дунен халкъашта юкъера турнир. МаIанах. СССР сборни — КНР сборни. 2-гIа тайм. Вильнюсера трансляци.
18.40 — «Экрана ашараш.
19.05 — Киножурнал.
19.20 — ДОТТАГIИЙ ЭКРАН. «Алатау ашараш». Казахски телевидене программа.
19.55 — Хоамаш. Реклама.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!»
20.15 — Тенниса урок. 1-гIа передача.
20.30 — Стендови латар. Дунен кубок.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Миргород и его обитатели». Телевизионни художественни фильма премьера. 1, 2-гIа сереш.
23.55 — «Кердадараш».

17 МАЙ

I ПРОГРАММА

7.00 — Iуйранара зарядка. Мультфильм. Музыка.
7.30 — «Ха».
8.00 — «Мелочи жизни». Телевизионни документальни фильма премьера. Бытовой гIулакхаш деча предприятей балхах.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гIуланх ду Советски Союза!»
11.00 — «Iуйранара почта».
11.30 — «Никъберий клуб».
12.30 — «Ашарий киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцIено».
14.45 — «Фаьлг болча хьоашалгIа». «ЦIи, хий... цIаста трубаш». Художественни фильм.
16.10 — «Кердадараш».
16.15 — Пачхаьлкхен Центральни Концертни зале Узбекистана искусствай говзанчийн творчески кагирхойн концерт.
18.00 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
18.45 — ЦТ экрана тIа духхьашха. «Сыщик». Художественни фильм. 1, 2-гIа сереш. Перерыв йолча хана (19.30) — «Кердадараш».
21.00 — «Ха».
21.40 — Концертни студе Останкино СССР лакхерчеи юкъерча специальнии образоване министрца Г. А. Ягодинца вIашагIкхетар.
23.10 — «Кердадараш».
23.15 — «Футбольни обозрени».
00.00 — Дунен велогонка. ЧССР-ра передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е дIаоттаI
8.15 — «Хьасташ».
8.45 — «Советски спорт». Киножурнал.
8.55 — П. И. Чайковске музыкан ди.
9.40 — ВОЛГОГРАДСКИ СТУДЕ ТЕЛЕВИДЕНЕ ПРОГРАММА.
10.40 — П. И. Чайковске балетни театр.
11.50 — «Эрсий къамаьл».
12.20 — П. И. Чайковский. Симфонически оркестра лаьрхIа № 3 йола сюита.
13.05 — «Дунен нагирхойн».
13.40 — П. И. Чайковске операшкара Пушкински сурт-сибаташ.
14.50 — «Советски культура фонд. ГIуланхаши планаши».
15.50 — П. И. Чайковский. «Манфред» яха симфони.
16.55 — Баскетбол. Ю. А. Гагарина сийна дунен халкъашта юкъера турнир. МаIанах. СССР сборни — «Марафон» (США).
18.40 — «Даьхен хьамсара цIераш». Iилма-довзийтара фильм.
19.00 — П. И. Чайковске романсаш кхоачашъю С. Я. Лемешева.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Сабарде Iа». Мультипликационни фильм.
20.15 — Спортивни программа: Истола тIа ловза теннис. СССР кубок. Стендови топ кхувсар. Дунен кубок.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Доазол дехьарча фильма экран», «Прокаженная». (ПНР).

РАДИО

12 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55—7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36 — 9.00 — Нохч-ГIалгIай ашарий концерт.
11.15 — «Социалистически дехкараш. Мишта кхоачашду уж» (нохчий меттала).
11.30—12.00 — «Кьона заманан» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Iилма-практически конференцица «Сийлахь Октябри Нохч-ГIалгIайчен хинна социалистически хувцаламаш». Беседа.
16.16—17.00 — «Юртбоахама ...». Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — КПСС ЦК-н Пленума соцамашца тIехьа. «Дезала подрядах балла ...».

УКВ

19.00 — Мехкарий лирически иллеш.
19.30 — ДоттагIлен концерт.

13 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55—7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.36—9.00 — Хьамсарча мехках дола иллеш.
11.15 — «Хургболча дезалах йола уйла». Беседа (нохчий меттала).
11.30—12.00 — «Вай доттагI Iалам». Радиожурнал.
15.15 — «Барт болча дезале» (нохчий меттала).
15.35—15.45 — «Хоржамашта накъадолхаш».
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Дунен халкъашта ... (нохчий меттала).
16.15 — «Балха смена».
16.30 — «Сакiзд».
18.00 — Керда хоамаш.
18.30—18.40 — «Электроприбора ...».

УКВ

19.00 — «Вай сий долча ...».
19.52 — С. Дмиаев «Нохч-ГIалгIайчен ...».

14 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55—7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35 — Реклама.
8.40—9.00 — «Интернационализм — вай вахара закон» (гIалгIай меттала).
11.15 — Къамаьл дер—районни радио. Урус-Мартановски районера передача.
11.30 — «Инженер — эшаш йола професси».
11.45—12.00 — «Болхлочун уйлаш».
15.15—15.30 — «Патриот» (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Халкъа кхоллам». Музыкальни программа.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Баьццара конвейер — балха тIа». Репортаж (гIалгIай меттала).
18.40 — 19.00 — «УнахцIено». Раидожурнал (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — Довзаш дола иллеш.
19.36 — Сайрийнара ашараш.

15 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55—7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.25 — Передачай программа.
8.30 — «Харжа боккъо». Демократех йола беседа.
11.15 — Литературни Нохч-ГIалгIайче (нохчий меттала).
17.16 — «ДоттагIан оазаш».
17.31 — «Це сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — «Юртара вахар».
18.40—19.00 — «Хьона, Даьхе, салтечун дог» (гIалгIай меттала).

УКВ

19.00 — Лирически илле концерт.

16 МАЙ

6.40 — Керда хоамаш.
6.55 — 7.00 — Хоамаш.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Передачай программа.
8.35—8.45—Сийлахьча Октябра 70 шу дизара — доагIача тайпара накъадаха! «Деша тIехьа — гIуланх» (нохчий меттала).
10.15 — «Керда гIуланхаш— вахаре» (нохчий меттала).
10.35—10.40 — Реклама.
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — «Дакъа хилар». Очерк.
12.40 — «Халкъа тIахьожам —балха тIа» (нохчий меттала).
13.00—13.15 — Капитала дунен тIа. «Бокъонаши кортамукъаленаши». Беседа (гIалгIай меттала).
15.15 — «Сихдара наькъаш».
16.00 — «Профсоюзаши вахаре».
16.20—17.00 — «Кавказа ...». Радиожурнал.
18.00 — Керда хоамаш.
18.20—19.00 — «Юный почта».

УКВ

19.00 — Беламе иллеш халхараш.
19.50 — Нохч-ГIалгIай ...

17 МАЙ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35—7.40 — Хоамаш.
8.25—9.00 — «Шоана дукха еза ашараш».
11.20—12.00 — «Илли а улув да». Юртбоахама къахьегамхошта музыкальни программа.
15.15—15.30 — «Ца малар вахара норма» (нохчий меттала).
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — 17.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00—19.00 — «Иллеца доттагIал долчарна». Концерт.

УКВ

19.00 — Иллеш, ашараш, халхараш.
19.25 — Илли оал Усманов Имрана.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-64, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря—2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства—2-90-66, 2-47-84, культуры — 2-64;75, 2-75-78; писем—2-85-64; машинописное бюро—2-89-51; корректорская—2-89-88.

Газет арадувл шинареи ереи, шоаттеи деношка

СФ02232. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1844.